

ΑΚ 1251 & 1255 – ν.δ. 17.7/13.8.1923 άρθρα 38 & 39 – ν. 4364/2016 άρθρο 239 παρ. 3 & 6

Ενεχύραση απαιτήσεων και αναστολή εκτέλεσης ή ατομικών διώξεων σε βάρος ασφαλιστικής επιχείρησης υπό ασφαλιστική εκκαθάριση

Με εξαίρεση την περίπτωση ενεχύρασης ονοματικής απαίτησης κατά το άρθρο 39.1 του ν.δ. 17.7/13.8.1923, η είσπραξη από τον ενεχυρούχο πιστωτή απαιτήσεων του ενεχυράσαντος οφειλέτη που έχει τεθεί σε ασφαλιστική εκκαθάριση (και ειδικότερα παραδοθεισών στον πρώτο, πριν από τη θέση του τελευταίου σε ασφαλιστική εκκαθάριση, μεταχρονολογημένων επιταγών εκδόσεως τρίτων, των οποίων ο ενεχυράσας οφειλέτης-ασφαλιστική επιχείρηση ήταν νόμιμος κομιστής, ως εγγύηση και "αξία λόγω ενεχύρου"), διέπεται από τις απαγορεύσεις της ελεύθερης διάθεσης των στοιχείων του ενεργητικού της ασφαλιστικής επιχείρησης, που βρίσκονται στο έδαφος της Ελλάδας, ώστε ο ενεχυρούχος πιστωτής δεν δύναται να διαθέσει ελεύθερα και να ενσωματώσει τα ως άνω εισπραχθέντα ποσά στην περιουσία του, αλλά θα πρέπει να ακολουθήσει την προβλεπόμενη από τις διατάξεις του ν. 4364/2016 διαδικασία της αναγγελίας.

ΟλομΑΠ 1/2020

(Σύνθεση: Ι. Τσαλαγανίδης Πρόεδρος του Αρείου Πάγου, Α. Αλειφεροπούλου, Γ. Λέκκας, Π. Ζωντανού, Ε. Καλού, Δ. Κοκοτίνη Αντιπρόεδροι, Α. Παναγιώτου, Χ. Βруниώτης, Δ. Μπιτζούνη, Γ. Χοϊμές, Μ. Νικολακέα, Α. Θούα, Γ. Παπαηλιάδης, Κ. Φλουρή - Χαλεβίδου, Ν. Φράγκου, Μ. Χατζηγεωργίου, Μ. Τζανακάκη, Ν. Πιπιλίγκας, Α. Καραϊσκού, Β. Ηλιοπούλου, Θ. Κανελλόπουλος, Κ. Οικονόμου, Ε. Καλογεράτου - Ευαγγέλου, Σ. Τζουμερκιώτη, Χ. Τζανερρίκος, Λ. Μόρφης, Γ. Δημάκης, Μ. Βασδέκη, Α. Γκάμαρη, Ζ. Στράτα, Γ. Χριστοδούλου - *Εισηγητής*, Π. Παρτσαλίδου - Κομνηνού, Κ. Μαυρικοπούλου, Σ. Δαρέλλης, Ό. Σχετάκη - Μπονάτου, Κ. Παναρίτης, Ζ. Κωστόγιαννη - Καλούση, Χ. Φλώρου - Κοντοδήμου, Γ. Κόκκορης, Π. Ακάσογλου, Ε. Τσιρακίδου, Β. Μαχαίρας, Κ. Πανά, Ο. Παπαδάκη, Μ. Μουλιανιτάκη, Ν. Βεργιτσάκης, Μ. Παγουτέλη, Μ. Παπαχίου και Α. Μουζάκη Αρεοπαγίτες. Εισαγγελέας Β. Πλιώτας).

Η ένδικη διαφορά άρχισε με την από 25-5-2010 αγωγή της ήδη αναιρεσίβλητης, που κατατέθηκε στο Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών.

Εκδόθηκαν οι αποφάσεις: 896/2016 του ίδιου Δικαστηρίου και 4932/2018 του Εφετείου Αθηνών. Την αναίρεση της τελευταίας απόφασης ζήτησε η αναιρεσεύουσα εταιρεία με την από 26-2-2019 αίτησή της, η οποία φέρεται προς συζήτηση στην Πλήρη Ολομέλεια με το με αριθμό 117/2019 (αριθμός πράξεως Προέδρου του Αρείου Πάγου) και 18/2019 (αριθμός πράξεως Εισαγγελέα Αρείου Πάγου) κοινό πρακτικό του

Προέδρου και της Εισαγγελέως του Αρείου Πάγου, επειδή πρόκειται για ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος.

Ο Εισαγγελέας, αφού έλαβε τον λόγο από τον Πρόεδρο, πρότεινε να απορριφθεί η κρινόμενη αίτηση για αναίρεση της 4932/2018 απόφασης του Τριμελούς Εφετείου Αθηνών και να διαταχθεί η εισαγωγή στο Δημόσιο Ταμείο του κατατεθέντος παραβόλου.

Κατά την 27η Φεβρουαρίου 2020, ημέρα που συγκροτήθηκε το Δικαστήριο τούτο προκειμένου να διασκεφθεί για την ανωτέρω υπόθεση, ήταν απόντες οι Αντιπρόεδροι του Αρείου Πάγου Γεώργιος Λέκκας και Δήμητρα Κοκοτίνη και οι Αρεοπαγίτες Μαρία Νικολακέα, Αντιγόνη Καραϊσκου - Παλόγου, Βασιλική Ηλιοπούλου, Ευφροσύνη Καλογεράτου - Ευαγγέλου, Χρήστος Τζανερρίκος, Γεώργιος Δημάκης, Στυλιανός Δαρέλλης, Ελισάβετ Τσιρακίδου, Καλλιόπη Πανά, Νικόλαος Βεργιτσάκης και Αναστασία Μουζάκη, οι οποίοι είχαν δηλώσει κώλυμα αρμοδίας. Παρά ταύτα, παρισταμένων, πλην αυτών, πλέον των είκοσι εννέα (29) μελών εκ των συμμετασχόντων στη συζήτηση την υπόθεσης, κατ' άρθρο 23 παρ.2 του ν. 1756/1988, όπως ισχύει με την τροποποίηση με το άρθρο 44 του ν. 3659/2008, το Δικαστήριο είχε την εκ του νόμου απαρτία για να διασκεφθεί.

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

I. Με την υπ' αριθ. 117/2019 κοινή πράξη του Προέδρου και της Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου παραπέμφθηκε για εκδίκαση στην Πλήρη Ολομέλεια του Δικαστηρίου τούτου, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 563 παρ. 1, 2 περ. β' και 3 ΚΠολΔ και 23 παρ. 2 του Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργών (ν. 1756/1988, όπως ήδη ισχύει), η ένδικη αίτηση αναίρεσης της αναιρεσεύουσας, διότι κρίθηκε ότι με αυτήν τίθεται ζήτημα γενικότερου ενδιαφέροντος. Ειδικότερα, με την κρινόμενη από 26-2-2019 αίτηση αναίρεσης προσβάλλεται η αντιμωλία των διαδίκων κατά την τακτική διαδικασία εκδοθείσα υπ' αριθ. 4932/2018 τελεσίδικη απόφαση του Τριμελούς Εφετείου Αθηνών, το οποίο δικάζοντας την έφεση της αναιρεσίβλητης κατά της υπ' αριθ. 896/2016 οριστικής απόφασης του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, που είχε απορρίψει την από 25-5-2010 αγωγή της αναιρεσίβλητης, δέχθηκε την έφεση, εξαφάνισε την εκκαλουμένη απόφαση και δικάζοντας επί της ουσίας την υπόθεση δέχθηκε εν μέρει την αγωγή και αναγνώρισε την υποχρέωση της αναιρεσεύουσας να αποδώσει νομιμοτόκως στην αναιρεσίβλητη υπό εκκαθάριση ασφαλιστική εταιρεία το ποσό των 122.197,03 ευρώ

με βάση την αναφερόμενη αδικοπραξία. Η αίτηση αυτή αναίρεσης ασκήθηκε νομότυπα και εμπρόθεσμα (άρθρα 552, 553, 556, 558, 564, 566 παρ. 1 ΚΠολΔ). Επομένως, είναι παραδεκτή (άρθρ. 577 παρ.1 ΚΠολΔ) και πρέπει να ερευνηθεί περαιτέρω ως προς τους λόγους της (άρθρ. 577 παρ. 3 ΚΠολΔ).

II. Με τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 1 ΚΠολΔ ιδρύεται λόγος αναίρεσης, αν παραβιάστηκε κανόνας ουσιαστικού δικαίου. Ο κανόνας δικαίου παραβιάζεται, όταν το δικαστήριο του ουσίας, με βάση τα αναιρετικώς ανέλεγκτα γενόμενα απ' αυτό δεκτά ως αποδειχθέντα πραγματικά περιστατικά, δεν εφαρμόσει τον κανόνα δικαίου, ενώ συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του ή, αν εφαρμόσει αυτόν, ενώ δεν έπρεπε, καθώς και αν εφαρμόσει αυτόν εσφαλμένα, η δε παραβίαση εκδηλώνεται είτε με ψευδή ερμηνεία είτε με κακή εφαρμογή, δηλαδή με εσφαλμένη ή μη υπαγωγή των πραγματικών περιστατικών στον κανόνα δικαίου. Η παραβίαση δηλαδή από τη διάταξη αυτή πρέπει να προκύπτει από την ελάχιστονα πρόταση του δικανικού συλλογισμού (Ολ ΑΠ 4/2018, Ολ ΑΠ 6/2017, Ολ ΑΠ 7/2006).

Εξάλλου, κατά τη διάταξη του άρθρου 559 αριθ. 19 ΚΠολΔ, αναίρεση επιτρέπεται, αν η απόφαση δεν έχει νόμιμη βάση, και ιδίως αν δεν έχει καθόλου αιτιολογίες ή έχει αιτιολογίες αντιφατικές ή ανεπαρκείς σε ζητήματα που ασκούν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Ο αναιρετικός αυτός λόγος ιδρύεται, όταν στην ελάχιστονα πρόταση του νομικού συλλογισμού δεν εκτίθενται καθόλου πραγματικά περιστατικά (έλλειψη αιτιολογίας) ή όταν τα εκτιθέμενα δεν καλύπτουν όλα τα στοιχεία που απαιτούνται, βάσει του πραγματικού του εφαρμοστέου κανόνα δικαίου, για την επέλευση της έννομης συνέπειας που απαγγέλθηκε ή την άρνησή του (ανεπαρκής αιτιολογία). Αντιθέτως, δεν υπάρχει έλλειψη νόμιμης βάσης, όταν πρόκειται για ελλείψεις αναγόμενες στην εκτίμηση των αποδείξεων, και μάλιστα στην ανάλυση, στάθμιση και αξιολόγηση του εξαγόμενου από αυτές πορίσματος, γιατί στην κρίση αυτή το δικαστήριο προβαίνει ανελέγκτως, κατ' άρθρο 561 παρ.1 ΚΠολΔ, εκτός αν δεν είναι σαφές το αποδεικτικό πόρισμα και για το λόγο αυτό καθίσταται ανέφικτος ο αναιρετικός έλεγχος (Ολ ΑΠ 2/2019, Ολ ΑΠ 8/2018, Ολ ΑΠ 1/1999).

Περαιτέρω, με το ν.δ. 400/1970 "περί ιδιωτικής επιχειρήσεως ασφάλισεως", όπως ίσχυε πριν την κατάργησή του με το ν. 4364/2016, ρυθμίζονταν οι σχέσεις όλων των ιδιωτικών επιχειρήσεων που λειτουργούν στην Ελλάδα και έχουν ως αντικείμενο την άσκηση ασφάλισης. Ειδικότερα, κύριο αντικείμενο της ασφάλισης είναι η υποχρέωση κάλυψης των οικονομικών αναγκών που προκαλούνται από συμβάντα στη

ζωή του ανθρώπου, στηρίζεται δε στη δυνατότητα κάλυψης των αναγκών αυτών με αντικαταβολές των μελών της ασφαλιστικής κοινωνίας κινδύνων, η οποία απαρτίζεται από το σύνολο των ασφαλισμένων σε κάθε ασφαλιστική επιχείρηση. Ως εκ τούτου είναι πρόδηλο το δημόσιο συμφέρον για την προστασία των ασφαλισμένων, αλλά και του ασφαλιστή, με την καθιέρωση κρατικής εποπτείας των ασφαλιστικών επιχειρήσεων, στη ρύθμιση της οποίας προέβαινε το ως άνω ν.δ., με το άρθρο 1 παρ. 3 του οποίου οριζόταν ότι οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις υπόκεινται στην εποπτεία του Υπουργείου Εμπορίου (άρθρο 1 παρ. 3), ακολούθως, σύμφωνα με το άρθρο 37 παρ. 20 του ν. 2496/1997, του Υπουργείου Ανάπτυξης, και στη συνέχεια, σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 1 του ν. 3229/2004, της Επιτροπής Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης (ΕΠ.Ε.Ι.Α), που ασκείται σύμφωνα με τις διατάξεις του πιο πάνω νομοθετικού διατάγματος και έχει σκοπό την προστασία και εξασφάλιση των συμφερόντων των ασφαλισμένων και των δικαιούχων αποζημίωσης από ασφαλιστική σύμβαση. Με το ίδιο πιο πάνω νομοθετικό διάταγμα (400/1970), και ειδικότερα με τα άρθρα 7 παρ. 1 εδ. α', 8 παρ. 1, 9 παρ. 1, 10 παρ. 1 εδ. α', 12α παρ. 1, 5 και 10 και 12β' παρ. 2 και 3 περ. α' αυτού ορίζονταν τα εξής: "Οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις με έδρα την Ελλάδα υποχρεούνται να σχηματίζουν και να διατηρούν σε συνεχή βάση επαρκή τεχνικά αποθέματα για το σύνολο των ασφαλίσεων που συνάπτουν και των αντασφαλίσεων που αναλαμβάνουν τόσο στην Ελλάδα όσο και στα άλλα κράτη-μέλη μέσω υποκαταστημάτων ή με καθεστώς ελεύθερης παροχής υπηρεσιών" (άρθρο 7 παρ. 1 εδ. α', όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 53 παρ. 1 του ν. 3746/2009). "Ασφαλιστικές επιχειρήσεις με έδρα στην Ελλάδα υποχρεούνται σε ασφαλιστική τοποθέτηση που συνίσταται στη διάθεση στην Ελλάδα ή σε οποιοδήποτε άλλο κράτος-μέλος της Ε.Ε. και του Ε.Ο.Χ. περιουσιακών στοιχείων με σκοπό τη διασφάλιση των συμφερόντων των δικαιούχων οποιασδήποτε παροχής από ασφαλιστική σύμβαση (ασφάλισμα). Τα περιουσιακά στοιχεία που διατίθενται σε ασφαλιστική τοποθέτηση πρέπει να λαμβάνουν υπόψη το είδος των εργασιών που ασκεί η ασφαλιστική επιχείρηση, ώστε να εξασφαλίζεται η ασφάλεια, η απόδοση και η ρευστότητα των επενδύσεων της ασφαλιστικής επιχείρησης, η οποία μεριμνά για την διαφοροποίηση και την επαρκή διασπορά αυτών των επενδύσεων. Σε ασφαλιστική τοποθέτηση διατίθενται τα περιουσιακά στοιχεία που καλύπτουν τα τεχνικά αποθέματα, συμπεριλαμβανομένου του αποθέματος εξισορρόπησης του άρθρου 7 του παρόντος, καθώς και τα περιουσιακά στοιχεία που καλύπτουν το τέταρτο του ελαχίστου ορίου που αναφέρεται στην περίπτωση ε' του εδαφίου α' της παραγράφου 2 του άρθρου 20 του παρόντος" (άρθρο

8 παρ. 1, όπως το τελευταίο εδάφιο της παραγράφου αυτής αντικαταστάθηκε με το άρθρο 54 παρ. 1 του ν. 3746/2009). "Αν η ασφαλιστική επιχείρηση δεν συμμορφώνεται με τις διατάξεις των άρθρων 7 και 8 του παρόντος περί τεχνικών αποθεμάτων, ο Υπουργός Εμπορίου μπορεί με απόφασή του, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, και αφού γνωστοποιήσει προηγουμένως την πρόθεσή του στις εποπτικές αρχές των κρατών-μελών, όπου ενδεχόμενα λειτουργεί η επιχείρηση με υποκατάστημα ή με ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, να χαρακτηρίζει ως ασφαλιστική τοποθέτηση μέρος ή το σύνολο της ελεύθερης περιουσίας της, να απαγορεύει την ελεύθερη διάθεση μέρους ή και του συνόλου της περιουσίας της, να ανακαλεί προσωρινά ή οριστικά την άδεια λειτουργίας ορισμένων ή όλων των κλάδων που ασκεί και να λαμβάνει κάθε άλλο πρόσφορο μέτρο με σκοπό τη διασφάλιση των συμφερόντων των ασφαλισμένων ως και κάθε άλλου δικαιούχου ασφαλισματος" (άρθρο 9 παρ. 1). "Οι δικαιούχοι απαιτήσεων από ασφάλιση και οι καθολικοί και ειδικοί τους διάδοχοι έχουν προνόμιο στην ασφαλιστική τοποθέτηση, που προηγείται από κάθε άλλο γενικό ή ειδικό προνόμιο, εκτός από το προνόμιο της παραγράφου 9 του άρθρου 12α του παρόντος" (άρθρο 10 παρ. 1 εδ. α, όπως αντικαταστάθηκε με άρθρο 35 παρ. 9 του ν. 2496/1997), ήτοι του προνομίου των αμοιβών του επόπτη εκκαθάρισης ή πτώχευσης και του εκκαθαριστή της ασφαλιστικής εκκαθάρισης, καθώς και του συνδίκου για τις εργασίες εκκαθάρισης του ασφαλιστικού χαρτοφυλακίου. "Σε περίπτωση ανάκλησης της άδειας λειτουργίας ασφαλιστικής επιχείρησης για παράβαση νόμου, καθώς και σε κάθε περίπτωση λύσης του νομικού προσώπου ασφαλιστικής επιχείρησης στην οποία έχει απαγορευθεί η ελεύθερη διάθεση περιουσιακών στοιχείων, ακολουθεί το στάδιο ασφαλιστικής εκκαθάρισης. Η απόφαση περί ασφαλιστικής εκκαθάρισης που ορίζει τον επόπτη και το εφαρμοστέο δίκαιο καταχωρείται στο Μητρώο ασφαλιστικών ανωνύμων εταιριών και περίληψη αυτής δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως καθώς και στην Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Η απόφαση για την ανάκληση της άδειας λειτουργίας ασφαλιστικής επιχείρησης με έδρα σε άλλο κράτος-μέλος καταχωρείται στο μητρώο που τηρείται για το λόγο αυτό στο Υπουργείο Ανάπτυξης, το περιεχόμενο του οποίου καθορίζεται με Υπουργική Απόφαση. Κατά το στάδιο αυτό και μέχρι την περάτωση της εκκαθάρισης η ασφαλιστική επιχείρηση δεν μπορεί να κηρυχθεί σε πτώχευση" (άρθρο 12α παρ. 1). "Κατά το χρονικό διάστημα που η ασφαλιστική επιχείρηση βρίσκεται σε ασφαλιστική εκκαθάριση αναστέλλεται κάθε αναγκαστική εκτέλεση σε βάρος της και σε βάρος των ασφαλισμένων της ασφαλίσεων αστικής ευθύνης, μέχρι το

ποσό για το οποίο ευθύνεται σε ολόκληρο η ασφαλιστική επιχείρηση. Κατά το ίδιο χρονικό διάστημα αναστέλλονται οι ατομικές διώξεις των δικαιούχων ασφαλίματος κατά της ασφαλιστικής επιχείρησης" (άρθρο 12α παρ. 5). "Υστερα από αίτηση των μετόχων ή εταίρων που αντιπροσωπεύουν περισσότερο από πενήντα εκατοστά (50%) του κεφαλαίου ασφαλιστικής επιχείρησης, του εκκαθαριστή ή του επόπτη, η ΕΠ.Ε.Ι.Α. μπορεί, εφόσον έχει, σύμφωνα με βεβαίωση του επόπτη και του εκκαθαριστή, περατωθεί η εκκαθάριση του ασφαλιστικού χαρτοφυλακίου, να κηρύξει τη λήξη της ασφαλιστικής εκκαθάρισης. Ο εκκαθαριστής και ο επόπτης υποχρεούνται να χορηγούν την ως άνω βεβαίωση, εφόσον έχουν περατώσει τις εκ του νόμου προβλεπόμενες εργασίες για την εκκαθάριση του ασφαλιστικού χαρτοφυλακίου, ανεξαρτήτως του εάν έχει λάβει χώρα ή όχι έλεγχος της φορολογικής αρχής στην ασφαλιστική επιχείρηση. Μετά τη λήξη της ασφαλιστικής εκκαθάρισης, η εκκαθάριση δοσοληψιών εκτός ασφαλιστικού χαρτοφυλακίου συνεχίζεται κατά τις διατάξεις που διέπουν την εκκαθάριση του νομικού προσώπου της επιχείρησης (κοινή εκκαθάριση). Ανεξάρτητα από την υπαγωγή της επιχείρησης στο καθεστώς της ασφαλιστικής εκκαθάρισης, η περάτωση των εκτός του ασφαλιστικού χαρτοφυλακίου εκκρεμών υποθέσεων συνεχίζεται κατά τις διατάξεις της κοινής εκκαθάρισης" (άρθρο 12α παρ. 10, όπως τα πρώτο και δεύτερο εδάφια της παραγράφου αυτής αντικαταστάθηκαν με το άρθρο 30 του ν. 3775/2009). "Η έναρξη μέτρων εξυγίανσης ή διαδικασίας εκκαθάρισης δεν θίγει τα εμπράγματα δικαιώματα πιστωτών ή τρίτων επί ενσωμάτων ή άυλων πραγμάτων, κινητών ή ακινήτων, επί συγκεκριμένων στοιχείων του ενεργητικού ή και στοιχείων του ενεργητικού ως συνόλου, που κατά καιρούς αλλάζει, τα οποία ανήκουν στην ασφαλιστική επιχείρηση και ευρίσκονται εντός της επικράτειας άλλου κράτους-μέλους κατά την έναρξη των εν λόγω μέτρων ή της διαδικασίας" (άρθρο 12β παρ. 2). "Τα δικαιώματα που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο είναι ιδίως: α) Το δικαίωμα απευθείας ή μέσω τρίτου διάθεσης στοιχείου του ενεργητικού και ικανοποίησης από το τίμημα ή τις προσόδους του, ιδίως δυνάμει ενεχύρου ή υποθήκης" (άρθρο 12β παρ. 3 περ. α).

Από τις προαναφερθείσες διατάξεις, και ιδίως αυτή του άρθρου 12α παρ. 5 του ν.δ. 400/1970, η οποία διατυπώθηκε γενικώς και χωρίς διακρίσεις, ενόψει δε και του προεκτεθέντος πρωταρχικού σκοπού του όλου νομοθετήματος (ν.δ. 400/1970), συνάγεται ότι η θεσπιζόμενη με αυτήν αναστολή καταλαμβάνει ανεξαιρέτως όλους τους δανειστές της υπό εκκαθάριση ασφαλιστικής επιχείρησης και συνεπώς δεν επιτρέπεται καμία από τις ως άνω ενέργειες επί των οποιουδήποτε χαρακτήρα

περιουσιακών της στοιχείων, ακόμη και αν προέρχεται από εκείνους που διαθέτουν επ' αυτών εμπράγματη ασφάλεια, χωρίς βέβαια να επέρχεται από την εν λόγω αναστολή απώλεια του εμπράγματος χαρακτήρα της αντίστοιχης απαίτησης κατά τη διεξαγωγή της εκκαθάρισης. Η αναστολή κάθε αναγκαστικής εκτέλεσης καθώς και των ατομικών διώξεων κατά το χρονικό διάστημα που η ασφαλιστική επιχείρηση βρίσκεται σε ασφαλιστική εκκαθάριση υπηρετεί τον πρωταρχικό σκοπό και τη βασική αρχή που διέπει το σύνολο των διατάξεων του ν.δ. 400/1970, την προστασία δηλαδή των ασφαλισμένων και την εξασφάλιση της προνομιακής τους ικανοποίησης έναντι των απαιτήσεων των λοιπών δανειστών, ακόμη και αν είναι εμπραγμάτως ασφαλισμένες. Εξάλλου, εάν κατά την κρίση του νομοθέτη, η ομάδα αυτή των δανειστών έπρεπε να προστατευθεί με διατήρηση της δυνατότητας τους προς άσκηση ή εξακολούθηση της αναγκαστικής εκτέλεσης και των ατομικών διώξεων, θα το είχε προβλέψει ρητά, όπως συμβαίνει στη διαδικασία της πτώχευσης. Η άποψη αυτή ενισχύεται και από το γεγονός ότι, σύμφωνα με το άρθρο 12β παρ. 2 του ως άνω ν.δ., από τη γενική αναστολή κάθε αναγκαστικής εκτέλεσης και των ατομικών διώξεων του άρθρου 12α παρ. 5 εξαιρούνται οι φορείς εμπραγμάτων δικαιωμάτων επί πραγμάτων που βρίσκονται εκτός της ελληνικής επικράτειας, στο έδαφος άλλου κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η καθιερούμενη από τις ως άνω διατάξεις του εν λόγω π.δ. αναστολή και απαγόρευση είναι γενική και περιλαμβάνει και τη διάθεση με οποιοδήποτε τρόπο των δεσμευμένων από τη σχετική απόφαση της Εποπτικής Αρχής περιουσιακών στοιχείων του ενεργητικού της ασφαλιστικής επιχείρησης, η οποία έχει τεθεί υπό ασφαλιστική εκκαθάριση. Η ρύθμιση αυτή για την αναστολή και την απαγόρευση διάθεσης εκ μέρους και των εμπραγμάτως ασφαλισμένων δανειστών δεν αντίκειται στη διάταξη του άρθρου 17 παρ. 1 του Συντάγματος, με την οποία θεσπίζεται η προστασία της ιδιοκτησίας, ούτε στην αντίστοιχη με αυτήν διάταξη του άρθρου 1 του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, αφού το δικαίωμα αυτό μπορεί να περιορισθεί για σοβαρούς οικονομικούς ή άλλους λόγους δημοσίου συμφέροντος, όπως συμβαίνει στην προκειμένη περίπτωση. Επίσης, από τις ίδιες ανωτέρω διατάξεις προκύπτει ότι, ως ελεύθερη περιουσία της ασφαλιστικής επιχείρησης, η οποία στην περίπτωση του άρθρου 9 παρ. 1 του ν.δ. 400/1970 χαρακτηρίζεται ως ασφαλιστική τοποθέτηση, δεν νοείται η μη βεβαρημένη με εμπράγματα δικαιώματα τρίτων, αλλά η μέχρι τότε μη διατεθείσα ως ασφαλιστική τοποθέτηση από την ασφαλιστική επιχείρηση. Ο χαρακτηρισμός ακινήτου ή άλλου περιουσιακού στοιχείου βεβαρημένου με

εμπράγματα δικαιώματα τρίτων ως "ασφαλιστικής τοποθέτησης" με πράξη της διοίκησης αφενός μεν προϋποθέτει κλονισμό της φερεγγυότητας της εταιρείας έναντι των ασφαλισμένων της, αφετέρου δε έχει σκοπό να επεκτείνει το προνόμιο των ασφαλισμένων σε περισσότερα περιουσιακά στοιχεία, ώστε να αυξήσει τις πιθανότητες (ολικής ή μερικής ικανοποίησης) των απαιτήσεών τους. Ακόμη, ενόψει των ανωτέρω ειδικών ρυθμίσεων του ν.δ. 400/1970, που αφορούν στην απαγόρευση επίσπευσης αναγκαστικής εκτέλεσης καθώς και των ατομικών διώξεων κατά της υπό εκκαθάριση τελούσας ασφαλιστικής επιχείρησης από εμπραγμάτως ασφαλισμένο δανειστή, δεν υπάρχει νομοθετικό κενό, ώστε, σύμφωνα με το άρθρο 179 του Πτωχευτικού Κώδικα, να συντρέχει περίπτωση προσφυγής στις διατάξεις των άρθρων 21, 25, 26 και 106 ια' παρ. 9 του Κώδικα αυτού.

Περαιτέρω, για τα ζητήματα ιδιωτικής ασφάλισης από 1-1-2016 εφαρμόζεται ο ν. 4364/2016 (ΦΕΚ Α' 13/5-2- 2016), με το άρθρο 278 παρ. 1 του οποίου καταργήθηκε το ως άνω ν.δ. 400/1970 και ορίστηκε ότι οποιαδήποτε αναφορά σε αυτό (ν.δ. 400/1970) νοείται εφεξής ως αναφορά στις αντίστοιχες διατάξεις του νέου νόμου. Επίσης, με το άρθρο 248 παρ. 1 και 2 αυτού (ν. 4364/2016) ορίστηκαν τα εξής: "1. Από τις διατάξεις του παρόντος άρθρου διέπονται οι υφιστάμενες κατά την 31-12-2015 ασφαλιστικές εκκαθαρίσεις. 2. Στις εκκαθαρίσεις της παρ. 1 του παρόντος άρθρου έχουν εφαρμογή τα άρθρα 235 παρ.1, 2, 3, 5 και 6, 236 έως 239, 242 παρ.1 και 4, 243 παρ.1, 2 και 4, 244, 245 παρ. 1 και 3, 246 και 247 του παρόντος". Από την εν λόγω διάταξη προκύπτει σαφής και αναμφίβολη νομοθετική βούληση περί αναδρομικότητας αυτής και των λοιπών σχετικών διατάξεων και περί εφαρμογής αυτών και επί εννόμων σχέσεων και δικαιωμάτων που είχαν δημιουργηθεί πριν την έναρξη της ουσιαστικής ισχύος του νόμου αυτού (4364/2016).

Επίσης, κατά τη διάταξη του άρθρου 239 παρ. 3 και 6 του νόμου αυτού, που αφορά στη διαδικασία της ασφαλιστικής εκκαθάρισης, ορίζονται τα εξής: "3. Κατά το χρονικό διάστημα που η ασφαλιστική επιχείρηση βρίσκεται σε ασφαλιστική εκκαθάριση, αναστέλλεται κάθε αναγκαστική εκτέλεση σε βάρος της και σε βάρος των ασφαλισμένων της για ασφαλίσεις αστικής ευθύνης, μέχρι το ποσό για το οποίο ευθύνεται εις ολόκληρο η ασφαλιστική επιχείρηση. Κατά το ίδιο χρονικό διάστημα αναστέλλονται οι ατομικές διώξεις των δικαιούχων απαιτήσεων από ασφάλιση κατά της ασφαλιστικής επιχείρησης. 6. Κατάσχεση ή δέσμευση περιουσιακών στοιχείων της ασφαλιστικής επιχείρησης στα χέρια της ίδιας ή τρίτου δεν επιτρέπεται κατά το χρονικό διάστημα που η ασφαλιστική επιχείρηση βρίσκεται σε ασφαλιστική εκκαθάριση". Επιπλέον, με τις διατάξεις του

άρθρου 247 παρ. 1 και 2 του νόμου αυτού ορίζονται τα εξής: "1. Η έναρξη διαδικασίας ασφαλιστικής εκκαθάρισης δεν θίγει τα εμπράγματα δικαιώματα πιστωτών ή τρίτων επί ενσωμάτων ή άυλων πραγμάτων, κινητών ή ακινήτων, επί συγκεκριμένων στοιχείων του ενεργητικού ή και στοιχείων του ενεργητικού ως συνόλου, που κατά καιρούς αλλάζει, τα οποία ανήκουν στην ασφαλιστική επιχείρηση και ευρίσκονται εκτός της επικρατείας άλλου κράτους-μέλους κατά την έναρξη της διαδικασίας. Το προηγούμενο εδάφιο δεν κωλύει τις σχετικές αγωγές ακυρότητας, ακύρωσης ή κήρυξης της δικαιοπραξίας ανενεργού, οι οποίες ερείδονται στην περίπτωση ια' της παρ. 2 του άρθρου 246 του παρόντος νόμου. 2. Τα δικαιώματα που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο είναι ιδίως: α) το δικαίωμα απευθείας ή μέσω τρίτου διάθεσης στοιχείου του ενεργητικού και ικανοποίησης από το τίμημα ή τις προσόδους του, ιδίως δυνάμει ενεχύρου ή υποθήκης, β) το αποκλειστικό δικαίωμα είσπραξης μιας απαιτήσεως και ιδίως το δικαίωμα, το ασφαλιζόμενο είτε με ενέχυρο, αντικείμενο του οποίου είναι η απαίτηση, είτε με εκχώρηση απαιτήσεως ως εγγύηση, γ) το δικαίωμα διεκδίκησης και η οριστική απαίτηση επιστροφής του στοιχείου του ενεργητικού εις χείρας οιοσδήποτε κατέχοντος ή καρπούμενου αντίθετα προς τη βούληση του δικαιούχου και δ) το εμπράγματο δικαίωμα καρπόσεως στοιχείου του ενεργητικού".

Από τις πιο πάνω διατάξεις, σε συνδυασμό και με τις διατάξεις των άρθρων 240 και 241, αλλά και από όλο το πλέγμα των διατάξεων του νέου αυτού νόμου, δεν συνάγεται βούληση του νομοθέτη να προστατεύσει εντός της ελληνικής επικράτειας τους εμπραγμάτως εξασφαλισμένους δανειστές μετά την έναρξη της ασφαλιστικής εκκαθάρισης. Ειδικότερα, από τις προαναφερθείσες διατάξεις, και ιδίως από αυτή του άρθρου 239 παρ. 3 και 6 του ν. 4364/2016, η οποία διατυπώθηκε γενικώς και χωρίς διακρίσεις, ενόψει και του σκοπού του όλου νομοθετήματος (ν. 4364/2016), που είναι ταυτόσημος με αυτόν του ν.δ. 400/1970, συνάγεται ότι η θεσπιζόμενη με αυτήν αναστολή και απαγόρευση καταλαμβάνει όλους ανεξαιρέτως τους δανειστές της υπό εκκαθάριση ασφαλιστικής επιχείρησης και συνεπώς δεν επιτρέπεται η κατάσχεση ή οποιαδήποτε άλλη παρόμοια ενέργεια επί των οποιουδήποτε χαρακτήρα περιουσιακών της στοιχείων, ακόμη και αν προέρχεται από εκείνους που διαθέτουν επ' αυτών εμπράγματα ασφάλεια, χωρίς βέβαια να επέρχεται από την εν λόγω αναστολή απώλεια του εμπράγματου χαρακτήρα της αντίστοιχης απαίτησης κατά τη διεξαγωγή της εκκαθάρισης. Η αναστολή κάθε αναγκαστικής εκτέλεσης καθώς και των ατομικών διώξεων, και υπό το νομοθετικό καθεστώς του ν. 4364/2016, κατά το χρονικό διάστημα που η ασφαλιστική επιχείρηση βρίσκεται σε ασφαλιστική εκκαθάριση, υπηρετεί τον

πρωταρχικό σκοπό και τη βασική αρχή που διέπει το σύνολο των διατάξεων του νόμου αυτού, όπως και του ν.δ. 400/1970, την προστασία δηλαδή των ασφαλισμένων και την εξασφάλιση της προνομιακής τους ικανοποίησης έναντι των απαιτήσεων των λοιπών δανειστών, ακόμη και αν είναι εμπραγμάτως ασφαλισμένες. Εξάλλου, εάν κατά την κρίση του νομοθέτη και του ν. 4364/2016, η ομάδα αυτή των δανειστών έπρεπε να προστατευθεί με διατήρηση της δυνατότητάς τους προς άσκηση ή εξακολούθηση της αναγκαστικής εκτέλεσης, καθώς και των ατομικών διώξεων, θα το είχε προβλέψει ρητά, όπως π.χ. στη διαδικασία της πτώχευσης. Η άποψη αυτή ενισχύεται και από το γεγονός ότι, σύμφωνα με το άρθρο 247 παρ. 1 του ως άνω νόμου, από τη γενική αναστολή κάθε αναγκαστικής εκτέλεσης, καθώς και των ατομικών διώξεων του άρθρου 239 παρ. 3 και 6 εξαιρούνται οι φορείς εμπραγμάτων δικαιωμάτων επί πραγμάτων που βρίσκονται εκτός της ελληνικής επικράτειας, στο έδαφος άλλου κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πρέπει δε να τονιστεί στο σημείο αυτό ότι η διατύπωση και το νόημα της εν λόγω διάταξης είναι τόσο σαφής, ώστε ουδεμία ανάγκη ερμηνείας αυτής παρίσταται. Επιπλέον, από το συνδυασμό των εν λόγω διατάξεων με τις διατάξεις των άρθρων 111 και 114 παρ. 2 του ίδιου νόμου και ενόψει του πιο πάνω σκοπού του νομοθετήματος αυτού συνάγεται ότι, η ως άνω αναστολή και απαγόρευση περιλαμβάνει και τη διάθεση με οποιοδήποτε τρόπο των δεσμευμένων από τη σχετική απόφαση της Εποπτικής Αρχής περιουσιακών στοιχείων του ενεργητικού της ασφαλιστικής επιχείρησης, η οποία έχει τεθεί υπό ασφαλιστική εκκαθάριση. Επομένως, η καθιερούμενη από τις διατάξεις του νόμου αυτού ως άνω αναστολή και απαγόρευση είναι γενική και αναφέρεται σε όλα τα προβλεπόμενα από το νόμο μέσα ικανοποίησης των δανειστών, με την επιφύλαξη των όσων ορίζονται στο άρθρο 247 του ν. 4364/2016.

Περαιτέρω, με τη διάταξη του άρθρου 38 του ν.δ. 17 Ιουλίου/13 Αυγούστου 1923 "περί ειδικών διατάξεων επί ανωνύμων εταιρειών" έχει θεσπισθεί η ενεχυρίαση των τίτλων σε διαταγή με οπισθογράφιση και παράδοση ως ειδικός τρόπος ενεχυρίασης για ορισμένες ανώνυμες εταιρείες και προς ασφάλεια ορισμένων απαιτήσεών τους. Η εν λόγω διάταξη εξακολουθεί να ισχύει και μετά την εισαγωγή του Αστικού Κώδικα, σύμφωνα με το άρθρο 41 παρ. 1 του εισαγωγικού νόμου αυτού. Ο Αστικός Κώδικας γενίκευσε την ως άνω διάταξη και συμπλήρωσε το κενό, το οποίο υπήρχε πριν, αίροντας τον περιορισμό της σε ορισμένες κατηγορίες δανειστών και απαιτήσεων. Ειδικότερα, με το άρθρο 1251 του ΑΚ ορίστηκαν τα εξής : *"Για την ενεχύραση τίτλου σε διαταγή αρκεί οπισθογράφησή του σε διαταγή του δανειστή, χωρίς*

να απαιτείται άλλη έγγραφη συμφωνία". Τη διάταξη αυτή επέβαλε η ανάγκη των συναλλαγών, ώστε να δημιουργηθεί απλούστερος τρόπος ενεχυρίασης απαίτησης, όταν η απαίτηση ενσωματώνεται σε τίτλο "εις διαταγή", δηλαδή απλούστερος από τους προβλεπόμενους από τα άρθρα 1247, 1248 ΑΚ, τα οποία ρυθμίζουν τη σύσταση ενεχύρου σε δικαίωμα και σε απαίτηση και τα οποία ορίζουν, πλην των άλλων, ότι η σύμβαση για τη σύσταση του ενεχύρου απαιτείται να γίνει με έγγραφο συμβολαιογραφικό ή ιδιωτικό με βέβαιη χρονολογία, επιπλέον δε, σε περίπτωση σύστασης ενεχύρου σε απαίτηση, απαιτείται ο ενεχυραστής να γνωστοποιήσει την ενεχυρίαση στον οφειλέτη. Σε κάθε περίπτωση όμως η διάταξη του άρθρου 1251 ΑΚ δεν αποκλείει την ενεχυρίαση των τίτλων σε διαταγή σύμφωνα με τον κοινό τύπο της ενεχυρίασης απαίτησης των άρθρων 1247, 1248 ΑΚ. Επίσης, με το άρθρο 1255 περ. α' ΑΚ ορίστηκαν τα εξής: *"Αν αντικείμενο του ενεχύρου είναι τίτλος σε διαταγή ο ενεχυρούχος δανειστής έχει δικαίωμα να εισπράξει μόνος και αν ακόμη δεν έληξε το ασφαλιζόμενο χρέος"*. Από το συνδυασμό των ως άνω διατάξεων των άρθρων 1251 και 1255 περ. α' ΑΚ προκύπτει ότι, **με την ενεχυρική οπισθογράφιση όλων των τίτλων σε διαταγή**, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και η επιταγή (για την ενεχυρίαση της οποίας δεν προβλέπει οτιδήποτε ο ν. 5960/1933 "Περί επιταγής", πλην όμως δεν μπορεί να συναχθεί ότι υφίσταται σχετική απαγόρευση), **ο δανειστής-κομιστής του τίτλου αποκτά ενέχυρο στην απαίτηση, η οποία ενσωματώνεται στον τίτλο και στον ίδιο τον τίτλο, ο ενεχυραστής οπισθογράφος όμως παραμένει κύριος του τίτλου και ουσιαστικός δικαιούχος της απαίτησης, καίτοι δεν κατέχει πλέον τον τίτλο, ο δε ενεχυρούχος δανειστής αποκτά με την οπισθογράφιση αυτοτελή και ανεξάρτητη νομική θέση έναντι του ενεχυραστού οπισθογράφου και ασκεί με βάση το ενέχυρο το δικαίωμα είσπραξης του τίτλου**, και μάλιστα στο όνομά του. Τα ως άνω είναι σύμφωνα και με την έννοια- του ενεχύρου ως εμπραγμάτου δικαιώματος σε ξένο κινητό πράγμα που εξασφαλίζει ορισμένη απαίτηση με προνομιακή ικανοποίηση του δανειστή από το τελευταίο, καθώς και με τη φύση της επιταγής ως αξιογράφου υπό στενή έννοια που αποτελεί τίτλο εις διαταγήν από το νόμο. Εξάλλου, **στην περίπτωση της ενεχυρίασης επιταγών τρίτων δεν υφίσταται εκχώρηση από το νόμο των σχετικών απαιτήσεων του οφειλέτη προς τον ενεχυρούχο δανειστή**, όπως προβλέπεται από την ειδικότερη ρύθμιση του άρθρου 39 του ως άνω ν.δ. **δεδομένου ότι αυτή ισχύει μόνο εφόσον η ενεχυριαζόμενη απαίτηση είναι ονομαστική**. Από τα παραπάνω συνάγεται ότι, όταν λάβει χώρα κατά τα ως άνω ενεχυρίαση απαιτήσεων από επιταγές τρίτων κατά τις σχετικές διατάξεις του προαναφερόμενου ν.δ. και του

ΑΚ, δεν μπορεί να γίνει λόγος ότι από την ενεχυρίαση αυτή οι εν λόγω απαιτήσεις και τα σχετικά αξιόγραφα αποχωρίζονται από την περιουσία του ενεχυραστή οφειλέτη, αλλά παραμένουν σ' αυτήν. Έτσι, σε περίπτωση μεταγενέστερης ανάκλησης της άδειας λειτουργίας ασφαλιστικής επιχείρησης και θέσης αυτής υπό ασφαλιστική εκκαθάριση, οι εν λόγω ενεχυρασθείσες απ' αυτήν σε προγενέστερο χρόνο απαιτήσεις δεν μπορεί να θεωρηθούν ως "ελεύθερη" περιουσία της υπό εκκαθάριση ασφαλιστικής επιχείρησης, ούτε πολύ περισσότερο ως περιουσία που δεν της ανήκει, αλλά αυτές υπόκεινται σ' όλους τους πιο πάνω περιορισμούς και δεσμεύσεις των περιουσιακών της στοιχείων, που απορρέουν από τη θέση της υπό εκκαθάριση. Με τα δεδομένα αυτά είναι σαφές ότι, και η **είσπραξη από τον ενεχυρούχο πιστωτή απαιτήσεων του ενεχυράσαντος οφειλέτη, που έχει τεθεί σε ασφαλιστική εκκαθάριση, και ειδικότερα παραδοθισών στον πρώτο, πριν από τη θέση του τελευταίου σε ασφαλιστική εκκαθάριση, μεταχρονολογημένων επιταγών εκδόσεως τρίτων, των οποίων αυτός (ενεχυράσας οφειλέτης-ασφαλιστική επιχείρηση) ήταν νόμιμος κομιστής, ως εγγύηση και "αξία λόγω ενεχύρου", διέπεται από τις ως άνω απαγορεύσεις της ελεύθερης διάθεσης των στοιχείων του ενεργητικού της ασφαλιστικής επιχείρησης, που βρίσκονται στο έδαφος της Ελλάδας.** Συγκεκριμένα, ο ενεχυρούχος πιστωτής στην πιο πάνω περίπτωση δεν δύναται να διαθέσει ελεύθερα και ενσωματώσει τα ως άνω εισπραχθέντα ποσά στην περιουσία του, αλλά θα πρέπει να ακολουθήσει την προβλεπόμενη από τις διατάξεις του ν. 4364/2016 διαδικασία της αναγγελίας της σχετικής απαίτησής του, προκειμένου να ικανοποιηθεί μαζί με τους λοιπούς δικαιούχους (συλλογικά) από τα πιο πάνω ποσά καθώς και το προϊόν της εκποίησης περιουσιακών στοιχείων της ασφαλιστικής επιχείρησης κατά την προβλεπόμενη από την ασφαλιστική νομοθεσία διαδικασία. Τούτο δε διότι οι εν λόγω απαιτήσεις, που ενσωματώνονται στις επιταγές αυτές και τις οποίες εισέπραξε ο ενεχυρούχος πιστωτής, ανήκουν στην περιουσία της υπό εκκαθάριση ασφαλιστικής επιχείρησης, η οποία έχει χαρακτηριστεί ως ασφαλιστική τοποθέτηση και δεν έχουν αποχωριστεί απ' αυτήν, με αποτέλεσμα να υφίσταται γι' αυτές η απαγόρευση της ελεύθερης διάθεσής τους.

Εξάλλου, από τις διατάξεις των άρθρων 533 παρ. 2 και 535 παρ. 1 ΚΠολΔ συνάγεται ότι, σε περίπτωση νομοθετικής μεταβολής, το εφετείο, κατά το πρώτο στάδιο της δίκης της έφεσης κατά απόφασης που έχει προσβληθεί με έφεση, εφαρμόζει το νόμο που ίσχυε κατά το χρόνο δημοσίευσης της πρωτόδικης απόφασης, με μόνες εξαιρέσεις τις περιπτώσεις που ο νέος νόμος με ρητή διάταξη καταλαμβάνει και τις

σχέσεις που έχουν οριστικά κριθεί ή είναι πραγματικά ερμηνευτικός, οπότε θεωρείται σύγχρονος του ερμηνευόμενου, ενώ στην περίπτωση κατά την οποία, συνεπεία παραδοχής κάποιου λόγου έφεσης, ως ουσιαστικά βάσιμου, εξαφανίσει την εκκληθείσα απόφαση και ακολουθήσει νέο στάδιο, κατά το οποίο κρατώντας το ίδιο την υπόθεση, δικάζει αυτήν στην ουσία, υποκαθιστάμενο στη θέση του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου, οφείλει, συμμορφούμενο προς τη γενική διάταξη του άρθρου 2 του ΑΚ, να εφαρμόσει το νέο νόμο, αφού αυτός ισχύει κατά το χρόνο δημοσίευσης της δικής του απόφασης, που κρίνει την ουσία της υπόθεσης, ασχέτως αν αυτός έχει ή όχι αναδρομική δύναμη και η εφαρμογή του οδηγεί σε κρίση διαφορετική από εκείνη του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου (Ολ ΑΠ 7 και 8/1991). Επίσης, κατά το άρθρο 578 ΚΠολΔ, αν το αιτιολογικό της προσβαλλόμενης απόφασης κρίνεται εσφαλμένο, αλλά το διατακτικό της ορθό, ο Άρειος Πάγος απορρίπτει την αναίρεση, εκτός αν υπάρχει έννομο συμφέρον να αποτραπεί δεδικασμένο, οπότε αναιρείται η απόφαση μόνο ως προς την εσφαλμένη αιτιολογία της. Η αντικατάσταση του αιτιολογικού της προσβαλλόμενης απόφασης από το αναιρετικό δικαστήριο συνίσταται στην με την απόφασή του υπαγωγή των πραγματικών περιστατικών που δέχεται η προσβαλλόμενη απόφαση σε άλλο κανόνα δικαίου, εφόσον η υπαγωγή αυτή απολήγει σε πόρισμα με περιεχόμενο όμοιο προς το διατακτικό της απόφασης. Εσφαλμένο αιτιολογικό κατά την έννοια της παραπάνω διάταξης υπάρχει, όταν κριθεί ότι τα πραγματικά περιστατικά, που δέχθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση, υπάγονται σε άλλο κανόνα δικαίου, εφόσον η υπαγωγή αυτή απολήγει σε πόρισμα όμοιο προς το διατακτικό της απόφασης. Επομένως, ως αιτιολογικό νοείται στη συγκεκριμένη περίπτωση η νομική αιτία, ήτοι οι διατάξεις του νόμου που αποτελούν τη μείζονα πρόταση του νομικού συλλογισμού και δεν ταυτίζεται με τις αιτιολογίες της απόφασης, οι οποίες ανάγονται στην ελάχιστο πρόταση του συλλογισμού αυτού. Κατά συνέπεια τούτων η ευδοκίμηση λόγου αναίρεσης που αποδίδει στην προσβαλλόμενη απόφαση πλημμέλεια εκ του άρθρου 559 ΚΠολΔ εξαρτάται από την ορθότητα όχι των νομικών αιτιολογιών, αλλά του διατακτικού της απόφασης, το οποίο συνάπτεται αιτιωδώς με τις ουσιαστικές παραδοχές του δικαστηρίου (Ολ ΑΠ 6/2019, Ολ ΑΠ 32/2002).

Στην προκειμένη περίπτωση το Εφετείο με την προσβαλλόμενη απόφασή του δέχθηκε τα ακόλουθα: "Η ενάγουσα και ήδη εκκαλούσα, (ήδη αναιρεσίβλητη), που είναι ανώνυμη ασφαλιστική εταιρεία, έλαβε σχετική άδεια λειτουργίας στις 05.12.1980 και έκτοτε δραστηριοποιείτο στους κλάδους αστικής ευθύνης οχημάτων και λοιπών ζημιών

έως την 5.2.2007, οπότε με την υπ' αριθμ. Κ3-1230 απόφαση του Υφυπουργού Ανάπτυξης ανακλήθηκε η ως άνω άδειά της, τέθηκε σε ασφαλιστική εκκαθάριση, διορίστηκε επόπτρια εκκαθάρισης η δικηγόρος, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.δ. 400/1970. Επίσης, με την υπ' αριθμ. Κ3-1231/5.2.2007 απόφαση του Υφυπουργού Ανάπτυξης, δεσμεύθηκαν και χαρακτηρίστηκαν ως ασφαλιστική τοποθέτηση, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 9 και 17γ' παρ.3 και 4 του ν.δ. 400/1970, όλα τα στοιχεία του ενεργητικού της. Η εναγομένη και ήδη εφεσίβλητη (ήδη αναιρεσείουσα) Τράπεζα, που εδρεύει στην ..., έως και τον Μάρτιο του 2013 είχε στην Ελλάδα πολλά υποκαταστήματα, τα οποία, τότε, λόγω της οικονομικής κρίσεως, μεταβιβάστηκαν στην Τράπεζα....., παρέμειναν όμως σ' αυτήν υποχρεώσεις ως η ένδικη, ως τμήμα του παθητικού των μεταβιβασθέντων υποκαταστημάτων. Η ανωτέρω απόφαση κοινοποιήθηκε σε όλα τα εν Ελλάδι ευρισκόμενα πιστωτικά ιδρύματα. Ήδη, πριν τα ως άνω γεγονότα και δη την 07.09.2004, είχε υπογραφεί μεταξύ της εφεσίβλητης - εναγομένης, της εκκαλούσας-ενάγουσας ως πιστούχου και των και, ως εγγυητών, η υπ' αριθμ. ... σύμβαση πίστωσης με ανοικτό αλληλόχρεο λογαριασμό, στο πλαίσιο της οποίας, η εφεσίβλητη εναγομένη χορήγησε στην εκκαλούσα ενάγουσα πίστωση έως του ποσού των 400.000 ευρώ. Με την εν λόγω σύμβαση υποσχέθηκε η εναγομένη Τράπεζα την παροχή πάσης φύσεως άμεσων ή έμμεσων πιστώσεων, όπως π.χ. αναλήψεις μετρητών, καταβολές σε τρίτους, εγγυητικές επιστολές κλπ, μέχρι ενός ορισμένου ποσού πιστωτικού ορίου (400.000 ευρώ), οι οποίες εξυπηρετούνταν με την τήρηση του υπ' αριθμ. ... λογαριασμού που τηρείτο σ' αυτήν (την εναγομένη). Ειδικότερα, δυνάμει του όρου 2.1 της σύμβασης προβλέφθηκε ότι : "Η τράπεζα ανοίγει (χορηγεί) στον πιστούχο πίστωση μέχρι του ποσού των τετρακοσίων χιλιάδων (400.000,00) ευρώ με τόκο και προμήθεια κατά τα κατωτέρω και με ανεπιφύλακτη εγγύηση του εγγυητή, η οποία θα εξυπηρετείται με ανοικτό αλληλόχρεο λογαριασμό, υπό τους όρους και συμφωνίες που περιέχονται στην παρούσα σύμβαση". Δυνάμει του όρου 4.3 της σύμβασης: "Χρήση της πιστώσεως μπορεί να γίνεται ενδεικτικά και όχι περιοριστικά, με αναλήψεις μετρητών ή με αναλήψεις από ηλεκτρονικά μέσα, είτε με επιταγές που θα εκδίδει επί του καταστήματος της Τράπεζας, είτε με έγγραφη εντολή του για καταβολή σε τρίτους, που δίνεται και με απλή επιστολή, είτε με άνοιγμα ενεργού πιστώσεως, είτε με προεξόφληση γραμματίων ή συναλλαγματικών που έχουν οπωσδήποτε την υπογραφή του ως εκδότη, αποδέκτη, τριτεγγυητή ή οπισθογράφου, είτε με προκαταβολή επί των γραμματίων, συναλλαγματικών ή φορτωτικών, είτε με έκδοση εγγυητικών επιστολών

υπέρ του πιστούχου ή υπέρ οποιουδήποτε τρίτου με αίτηση του πιστούχου και ενδεικτικούς εγγυητικών επιστολών προς Δημόσιες Υπηρεσίες ή προς Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου ή Ιδιωτικού Δικαίου, προς Οργανισμούς, Δημόσιους ή Ιδιωτικούς και γενικά προς κάθε Νομικό ή Φυσικό Πρόσωπο, για συμμετοχή σε διαγωνισμούς, για καλή εκτέλεση έργων και προμήθειας ειδών, για τη λήψη προκαταβολών ή δέκατων, για την αγορά ειδών με πίστωση και γενικά οποιουδήποτε περιεχομένου και για οποιοδήποτε σκοπό". Σύμφωνα με τον όρο 15.1 της Σύμβασης: "Η Τράπεζα δικαιούται να αξιώνει από τον πιστόχο και αυτός υποχρεούται να παραδίδει σ' αυτή για την εξασφάλιση των απαιτήσεών της από τη σύμβαση, αξιόγραφα πελατείας του ίσης τουλάχιστον αξίας προς το αναλαμβανόμενο από την πίστωση ποσό για να φέρονται όταν εισπράττονται, σε πίστώσή του ή των λογαριασμών της πιστώσεως". Επίσης, ο όρος 15.2 προέβλεπε: "Για τα αξιόγραφα και γενικά για όλα τα δικαιόγραφα, που παραδίδονται σε ενέχυρο με οπισθογράφιση, θα τηρείται πινάκιο που θα υπογράφεται από τον πιστόχο ή υπάλληλο του [...]. Το πινάκιο αυτό αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της συμβάσεως". Τέλος, σύμφωνα με τον όρο 22 της σύμβασης: "Η παρούσα σύμβαση διέπεται από το Ελληνικό Δίκαιο και ειδικότερα από τις διατάξεις του Ν.Δ. της 17.7/13.8.1923 "περί ειδικών διατάξεων επί ανωνύμων εταιριών". Κατόπιν των ανωτέρω συμφωνιών και κατ' εφαρμογή του όρου 15 της εν λόγω σύμβασης και προς εξασφάλιση των απαιτήσεων της εφεσίβλητης "..... Τράπεζας" από την σύμβαση αυτή, η πιστούχος-εκκαλούσα παρέδωσε στην εφεσίβλητη μεταχρονολογημένες επιταγές, εκδόσεως τρίτων, των οποίων η πρώτη ήταν νόμιμη κομίστρια και εκάστη των οποίων οπισθογραφούσε ως "αξία λόγω ενεχύρου" σε διαταγή της δεύτερης, σύμφωνα με τον όρο 22 της επίδικης σύμβασης, υπογράφοντας παράλληλα το αντίστοιχο πινάκιο του Ν. 1957/1991, και συγκεκριμένα παρέδωσε στην εναγομένη στις 27.10.2006, 24.11.2006, 27.11.2006, 30.11.2006, 25.01.2007 και 30.01.2007, ως εγγύηση, μεταχρονολογημένες επιταγές, συνολικού ποσού 250.138,95 ευρώ, οι οποίες έφεραν χρόνο λήξεως από 10.2.2007 έως 20.4.2007 ... Εξάλλου, σύμφωνα με τον όρο 8.2 της συμβάσεως: "Σε περίπτωση καθυστέρησης της πληρωμής, οποιασδήποτε οφειλής του εντός των συνομολογουμένων προθεσμιών, ο πιστόχος καθίσταται υπερήμερος αυτοδικαίως, με μόνη την πάροδο της ημέρας κατά την οποία η οφειλή του κατέστη ληξιπρόθεσμη και υποχρεούται από την ημέρα αυτή και χωρίς να απαιτείται προηγούμενη όχλησή του, να καταβάλει τόκους υπερημερίας επί του καθυστερούμενου ποσού της οφειλής, με τα επιτόκια που ορίζονται ανωτέρω για οφειλές σε ευρώ ή σε ξένο νόμισμα. Η Τράπεζα εξάλλου δικαιούται, ειδοποιώντας

σχετικά τον πιστούχο με απλή επιστολή, να κλείσει το λογαριασμό της πιστώσεως, είτε μερικώς ως προς το ποσό της αναλήψεως, η εξόφληση του οποίου καθυστερεί, είτε και ολικώς ως προς το σύνολο της πιστώσεως και αν ακόμη οι προθεσμίες εξοφλήσεως άλλων τυχόν αναλήψεων από την πίστωση αυτή δεν έχουν ακόμη παρέλθει. Σε κάθε τέτοια περίπτωση, το συνολικό χρεωστικό υπόλοιπο που θα προκύπτει από το κλείσιμο αυτού του λογαριασμού της πιστώσεως (μερικό ή ολικό), θα καθίσταται αμέσως, ληξιπρόθεσμο και απαιτητό, και ο πιστούχος θα οφείλει από τότε, χωρίς άλλη όχληση, τόκους υπερημερίας πάνω στο ποσό αυτό, σύμφωνα με τα αυτά ως άνω επιτόκια". Ενώ, λοιπόν κατά τα ανωτέρω η εκκαλούσα είχε τεθεί σε ασφαλιστική εκκαθάριση από την 5.2.2007, στις 14.02.2007 η εναγομένη έκλεισε, τον ως άνω υπ' αριθμ. ... λογαριασμό που εξυπηρετούσε τη σύμβαση αυτή. Με την από 14.02.2007 εξώδικη δήλωση καταγγελίας συμβάσεως και πρόσκληση, η οποία επιδόθηκε νόμιμα στην εκκαλούσα-ενάγουσα και στους εγγυητές αυτής, η εναγομένη τους δήλωσε ότι προέβη σε κλείσιμο του ως άνω λογαριασμού, ο οποίος κατά το κλείσιμο εμφάνιζε χρεωστικό υπόλοιπο 142.706,57 ευρώ, το οποίο ποσό η εφεσίβλητη εναγομένη τους καλούσε να της το καταβάλουν με το νόμιμο τόκο από την ημερομηνία κλεισίματος του λογαριασμού, ήτοι 14.02.2007. Στη συνέχεια, η εναγομένη κατέθεσε ενώπιον του Δικαστού του Μονομελούς Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης την από 06.03.2007 αίτηση, επί της οποίας εκδόθηκε η με αριθμό 8653/2007 διαταγή πληρωμής του ως άνω Δικαστού, με την οποία η ενάγουσα και οι εγγυητές αυτής, υποχρεώθηκαν να καταβάλουν στην εναγομένη το ποσό των 142.706,57 ευρώ με το νόμιμο τόκο από 15.02.2007, πλέον τόκων και δικαστικών εξόδων, ύψους 2.280,00 ευρώ. Επί της ανωτέρω διαταγής πληρωμής οι προαναφερθέντες άσκησαν την από 29.03.3007 ανακοπή, η οποία, όμως, ουδέποτε συζητήθηκε, καθόσον η εναγομένη εισέπραξε το οφειλόμενο ποσό από τις εξασφαλίσεις που είχε λάβει στο πλαίσιο της επίδικης σύμβασης, με αποτέλεσμα να μην διατηρεί ουδεμία απαίτηση από την επίδικη σύμβαση σε βάρος της ενάγουσας. Συγκεκριμένα, εισέπραξε από τις ... ανωτέρω αναφερόμενες επιταγές το ποσό των 122.197,03 ευρώ, ενώ το υπόλοιπο ποσό των 20.509,54 ευρώ το εισέπραξε από τους εγγυητές. Η απόφαση της εποπτικής αρχής που χαρακτήρισε το σύνολο της περιουσίας της ενάγουσας ως ασφαλιστική τοποθέτηση, κοινοποιήθηκε στην εναγομένη Τράπεζα την 6.2.2007 με την υπ' αριθμ. ...6.2.2007 ... επιστολή της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών, ενώ άλλωστε για το εν λόγω γεγονός υπήρξαν πλείστα δημοσιεύματα στον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο, τα οποία με βάση τα διδάγματα της κοινής πείρας περιήλθαν σε γνώση των αρμόδιων υπηρεσιακών οργάνων και υπαλλήλων της

εφεσίβλητης που χειρίζονταν υποθέσεις της εκκαλούσας. Όπως δε προκύπτει από το επικαλούμενο και προσκομιζόμενο από 9.5.2008 έγγραφο της εφεσίβλητης, τα αρμόδια όργανά της βεβαιώνουν, απαντώντας στην από 5.5.2008 επιστολή του εκκαθαριστή της ενάγουσας προς την εναγομένη, ότι κατά την 9.5.2008 ουδεμία απαίτηση είχαν κατά της ενάγουσας, ότι έχει εκδοθεί η υπ' αριθμ. 8653/2007 διαταγή πληρωμής του ΜΠΘεσσαλονίκης, χωρίς όμως να διευκρινίζουν πώς πληρώθηκε αυτή. Άλλωστε, η εναγομένη-εφεσίβλητη δεν αρνείται ότι γνώριζε το γεγονός της θέσεως της περιουσίας της εκκαλούσας σε ασφαλιστική εκκαθάριση, κατόπιν της κηρύξεώς της σε εκκαθάριση, ως η ίδια ομολογεί στις προτάσεις της, ωστόσο, επικαλούμενη ότι τα παραπάνω αξιόγραφα της είχαν μεταβιβασθεί, λόγω ενεχύρου, προ της δεσμεύσεως της περιουσίας της ενάγουσας και τη θέση της υπό ασφαλιστική εκκαθάριση, θεωρούσε ότι δικαιούτο να προβεί σε διάθεση των ανωτέρω περιουσιακών στοιχείων (ενεχυριασμένες επιταγές) της υπό εκκαθάριση ενάγουσας. Με την ενέργεια της όμως αυτή παραβίασε τις αναγκαστικού δικαίου διατάξεις του ΝΔ 400/1970, που αποτελούν ειδικές ρυθμίσεις σε σχέση με την κοινή εκκαθάριση των ανωνύμων εταιριών και προηγούνται αυτής (της κοινής εκκαθάρισης), καθώς και των διατάξεων περί ενεχύρου 1247, 1248 και 1251 ΑΚ, 35-38 του Ν.Δ. της 17.7/13.8.1923 περί ειδικών διατάξεων επί ανωνύμων εταιριών αφού, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 12α παρ. 5 του ΝΔ 400/1970, απαγορεύεται και είναι άκυρη κάθε απαλλοτρίωση περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης, έστω και βεβαρημένων με εμπράγματα δικαιώματα τρίτων, μέχρι την έκδοση της υπουργικής απόφασης για το πέρας της (ασφαλιστικής) εκκαθάρισης. Ειδικότερα, μετά την ανάκληση της άδειας της ενάγουσας και τη δέσμευση των περιουσιακών της στοιχείων, έπρεπε η εφεσίβλητη να ακολουθήσει την προβλεπόμενη από τον νόμο διαδικασία, ήτοι να αναγγείλει τις απαιτήσεις της στον διορισθέντα επόπτη και όχι να εισπράξει τα ποσά των χρεογράφων, τα οποία ενσωμάτωσε παράνομα στην περιουσία της, καθόσον αναστέλλονται οι ατομικές διώξεις των δανειστών της εταιρείας και, κατά την ειδική διαδικασία της ασφαλιστικής εκκαθάρισης, προηγείται η ικανοποίηση των απαιτήσεων από σχέση εξαρτημένης εργασίας, καθώς επίσης και αυτές των ασφαλισμένων και των διαδόχων τους για είσπραξη ασφαλισμάτων επί των στοιχείων των ασφαλιστικών τοποθετήσεων. Οι ανωτέρω ρυθμίσεις καταλαμβάνουν και τους εφοδιασμένους με εμπράγματο δικαίωμα δανειστές και εν προκειμένω και την εναγομένη, η οποία ήταν ενεχυρούχος δανείστρια και κομίστρια επιταγών συνολικής αξίας 250.138,95 ευρώ, τις οποίες είχε λάβει, ως αξία λόγω ενεχύρου και τις οποίες, ενόψει της θέσεως υπό εκκαθάριση της ενάγουσας,

δεν δικαιούταν να εισπράξει. Έτσι, η παρά το νόμο ανάληψη από την εναγομένη των ανωτέρω περιουσιακών στοιχείων, που είχαν, κατά τα ανωτέρω, δεσμευτεί και επιπλέον ταχθεί ως ασφαλιστική τοποθέτηση, κατά τη διάρκεια που είχε εισέλθει η ενάγουσα στο στάδιο της (ασφαλιστικής) εκκαθάρισης και εν γνώσει της (εναγομένης) συνιστά πράξη παράνομη, ως αντικείμενη στις παραπάνω απαγορευτικές διατάξεις, καθώς και ζημιόγωνα, επέφερε δε ισόποση προς το παραπάνω ποσό των επιταγών που εισέπραξε, ζημία, στην ενάγουσα. Εξάλλου, η εναγομένη γνώριζε ότι επρόκειτο για δεσμευμένα περιουσιακά στοιχεία, τα οποία, επιπλέον, είχαν ταχθεί (χωρίς να έχει ακυρωθεί η προς τούτο σχετική πράξη του αρμόδιου κρατικού οργάνου) σε ασφαλιστική τοποθέτηση και ότι έπρεπε πρώτα να ακολουθήσει τη διαδικασία που ορίζει ο νόμος για να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις της... Αποδεικνύεται ότι η εναγομένη προέβη σε εισπραξη, εκ του συνολικού ποσού 250.138,95 ευρώ των επιταγών, ποσού 122.197,03 ευρώ (25 επιταγές) ...".

Έτσι που έκρινε και με αυτά που δέχθηκε το Εφετείο με την προσβαλλόμενη απόφασή του ορθά ερμήνευσε και εφάρμοσε την ουσιαστικού δικαίου διάταξη του άρθρου 914 ΑΚ, την οποία δεν παραβίασε ευθέως, αφού οι προαναφερόμενες ουσιαστικές παραδοχές του πληρούσαν το πραγματικό της και δικαιολογούσαν την εφαρμογή της. Επίσης, με τα δεδομένα αυτά και με βάση τις ως άνω παραδοχές η ένδικη αγωγή, καθόσον αφορά την απαιτούμενη προϋπόθεση του παρανόμου της συμπεριφοράς για τη θεμελίωση της αδικοπρακτικής ευθύνης της αναιρεσεύουσας, ήταν νόμιμη και έπρεπε να γίνει εν μέρει δεκτή ως βάσιμη και κατ' ουσίαν για το ίδιο πιο πάνω ποσό, στηριζόμενη στις διατάξεις των άρθρων 35, 36, 38 του ν.δ. της 17.7/13.8.1923 "περί ειδικών διατάξεων επί ανωνύμων εταιρειών", που διατηρήθηκαν σε ισχύ με το άρθρο 41 παρ. 1 του ΕισΝΑΚ, των άρθρων 1247, 1248, 1251 και 1255 περ. α' του ΑΚ, καθώς και των άρθρων 37, 111, 114, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 245, 246, 247, 248, 278 του ν. 4364/2016, που περιέχουν παρόμοιες ρυθμίσεις με αυτές του ν.δ. 400/1970 ως προς τα κρίσιμα στην προκειμένη περίπτωση ζητήματα. Τούτο δε διότι το Εφετείο με την προσβαλλόμενη υπ' αριθ. 4932/2018 απόφασή του, μετά την εξαφάνιση της ως άνω εκκαλουμένης απόφασης, δικάζοντας την υπόθεση κατ' ουσίαν, έπρεπε να εφαρμόσει το νέο νόμο 4364/2016, -ενόψει της κατάργησης από 1-1-2016 του ν.δ. 400/1970 (άρθρ. 278 του νέου νόμου), καθώς και του ότι η ένδικη ασφαλιστική εκκαθάριση υφίστατο και δεν είχε περατωθεί την 31-12-2015 (άρθρ. 248 αυτού). Ειδικότερα, από τις ως άνω παραδοχές της προσβαλλόμενης

απόφαση, προκύπτει ότι συντρέχουν όλες οι προϋποθέσεις για τη θεμελίωση της αδικοπρακτικής ευθύνης της αναιρεσείδουσας, και συγκεκριμένα η παράνομη συμπεριφορά αυτής, που έχει ως βάση την παρά το νόμο και την απαγόρευση διάθεσης των στοιχείων του ενεργητικού της αναιρεσίβλητης είσπραξη των ως άνω επιταγών και ενσωμάτωση των σχετικών ποσών στην περιουσία της αναιρεσείδουσας, η υπαιτιότητα αυτής με τη μορφή δόλου, ενόψει της γνώσης της ότι επρόκειτο για δεσμευμένα περιουσιακά στοιχεία, τα οποία είχαν τεθεί σε ασφαλιστική τοποθέτηση, η ζημία (θετική) αυτής, που συνίσταται στη μείωση της περιουσιακής κατάστασής της, ισόποση προς το παραπάνω ποσό των επιταγών που εισέπραξε, καθώς και ο αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ ζημιολογού γυγονότος και ζημίας. Συγκεκριμένα, ως προς το στοιχείο του παρανόμου της συμπεριφοράς της αναιρεσείδουσας περιλαμβάνεται στις παραδοχές της προσβαλλόμενης απόφασης, πλην των άλλων και το ότι η αναιρεσείδουσα έπρεπε να ακολουθήσει την προβλεπόμενη από το νόμο διαδικασία, ήτοι να αναγγείλει τις απαιτήσεις της στο διορισθέντα επόπτη και όχι να εισπράξει τα ποσά των ενεχυρασθεισών επιταγών, τα οποία παράνομα ενσωμάτωσε στην περιουσία της. Με την εν λόγω παραδοχή το Εφετείο ορθά ερμήνευσε και εφάρμοσε τις ως άνω διατάξεις, σύμφωνα με όσα εκτέθηκαν παραπάνω, δεδομένου ότι οι ανωτέρω ρυθμίσεις για την απαγόρευση διάθεσης των περιουσιακών στοιχείων της υπό εκκαθάριση ασφαλιστικής επιχείρησης καταλαμβάνουν και τους εμπραγμάτως ασφαλισμένους δανειστές, όπως είναι η αναιρεσείδουσα. Εξάλλου, με την ενεχυρίαση των επιταγών οι σχετικές απαιτήσεις, που δεν ήσαν άλλωστε ονομαστικές, δεν αποχωρίστηκαν από την περιουσία της αναιρεσίβλητης ενεχυράστριας οφειλέτη και ως εκ τούτου δεν μπορούν να θεωρηθούν ως "ελεύθερη" περιουσία αυτής, αλλά αυτές υπόκεινται σ' όλους τους πιο πάνω περιορισμούς και δεσμεύσεις των περιουσιακών της στοιχείων, που απορρέουν από τη θέση της υπό εκκαθάριση. Επομένως, η προσβαλλόμενη απόφαση, παρά την κατά τα ως άνω εσφαλμένη εφαρμογή των διατάξεων του ν.δ. 400/1970, αντί του ορθού της εφαρμογής αυτών του ν. 4364/2016, έχει ορθό (κατά το αποτέλεσμα) διατακτικό και ως εκ τούτου, κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 578 ΚΠολΔ, είναι αβάσιμος ο από τον αριθ. 1 του άρθρου 559 σχετικός πρώτος λόγος της αίτησης αναίρεσης. Εξάλλου, το Εφετείο ούτε και εκ πλαγίου παραβίασε τις ως άνω ουσιαστικού δικαίου διατάξεις, ούτε στέρησε την απόφασή του νόμιμης βάσης, καθόσον περιέλαβε σ' αυτήν σαφείς, επαρκείς και χωρίς αντιφάσεις αιτιολογίες, που καθιστούν εφικτό τον αναιρετικό έλεγχο ως προς την εφαρμογή των ανωτέρω διατάξεων. Ειδικότερα, στην προσβαλλόμενη απόφαση με πληρότητα και σαφήνεια

εκτίθενται όλα τα πραγματικά περιστατικά που είναι αναγκαία στη συγκεκριμένη περίπτωση για την κρίση του δικαστηρίου περί της συνδρομής των ως άνω νόμιμων όρων και προϋποθέσεων των διατάξεων που εφαρμόστηκαν και επιπλέον αυτών που έπρεπε να εφαρμοστούν, ενώ δεν υφίστανται ελλείψεις και ανεπάρκεια στις αιτιολογίες αυτής σχετικά με το χαρακτηρισμό των ως άνω περιστατικών που έγιναν δεκτά και έχουν ουσιώδη επιρροή στην έκβαση της δίκης. Ειδικότερα δεν ήταν αναγκαίο να περιλαμβάνονται σ' αυτήν άλλες αιτιολογίες προς αποσαφήνιση του ότι η αναφερόμενη συμπεριφορά της αναιρεσείουσας με την είσπραξη των ως άνω επιταγών και την ενσωμάτωση των σχετικών ποσών στην περιουσία αυτής ήταν παράνομη και αντικείμενη στις παραπάνω διατάξεις, ενώ ουδεμία αντίφαση υφίσταται στις παραδοχές της ως προς το εν λόγω ζήτημα. Επομένως, είναι αβάσιμος και ο δεύτερος λόγος αναίρεσης από τον αριθμό 19 του άρθρου 559 ΚΠολΔ, με τον οποίο προβάλλονται σχετικές αιτιάσεις.

Κατόπιν αυτών, η κρινόμενη αίτηση αναίρεσης πρέπει να απορριφθεί και να διαταχθεί η εισαγωγή του παραβόλου στο Δημόσιο Ταμείο, ενόψει της ήττας της αναιρεσείουσας (άρθρ. 495 παρ. 3 εδ. ε' του ΚΠολΔ).

Σχόλιο Ι.

1. Η υπό σχολιασμό υπ' αριθμ. 1/2020 απόφαση της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου, εκδόθηκε κατόπιν αναίρεσης από πιστωτικό ίδρυμα κατά εφετειακής απόφασης, η οποία έκανε δεκτή την έφεση της εκκαλούσας και ήδη αναιρεσίβλητης τεθείσας υπό ασφαλιστική εκκαθάριση εταιρείας. Ειδικότερα, δυνάμει της αναιρεσιβαλλόμενης εξαφανίστηκε η πρωτόδικη απορριπτική της αγωγής της ασφαλιστικής εταιρείας απόφαση, έγινε δεκτή η έφεση και εν συνεχεία η αγωγή και διετάχθη η καταβολή εκ μέρους του πιστωτικού ιδρύματος στην εκκαλούσα και ήδη αναιρεσίβλητη αποζημίωση με νομικό θεμέλιο την αδικοπραξία, με την παράνομη – υπαίτια συμπεριφορά και την βλάβη, που τίθενται ως προϋποθέσεις του άρθρου 914 ΑΚ, να συνίστανται στην είσπραξη εκ μέρους του πιστωτικού ιδρύματος ενεχυρασθέντων δια οπισθογράφησης επιταγών, ανηκόντων στην περιουσία της τεθείσας σε ασφαλιστική εκκαθάριση εταιρείας.

Η σχολιαζόμενη επικύρωσε την αναιρεσιβαλλόμενη εφετειακή απόφαση, καθόσον δυνάμει των άρθρων 239 παρ. 3 και 6, 240, 241 και 247 παρ. 1 και 2 του περί ιδιωτικής ασφάλισης ν. 4364/2016, θεσπίζεται γενική και μη υποκείμενη σε εξαιρέσεις

αναστολή ατομικών διώξεων των πιστωτών της υπό ασφαλιστική εκκαθάριση εταιρείας, καταλαμβάνοντας όλους ανεξαιρέτως τους δανειστές αυτής και απαγορεύοντας την οιαδήποτε είδους επιθετική ενέργεια επί των οιαδήποτε χαρακτήρα περιουσιακών της στοιχείων, ακόμη και αν προέρχεται από πιστωτές που διαθέτουν επ' αυτών εμπράγματα ασφάλεια.

Η άνω αναστολή υπό το νομοθετικό καθεστώς του ν. 4364/2016 κατά το χρονικό διάστημα που η ασφαλιστική επιχείρηση βρίσκεται σε ασφαλιστική εκκαθάριση, υπηρετεί τον πρωταρχικό σκοπό και τη βασική αρχή που διέπει το σύνολο των διατάξεων του εν λόγω νόμου, όπως και του καταργηθέντος περί ιδιωτικής ασφάλισης ν.δ. 400/1970, ήτοι την προστασία των ασφαλισμένων και την εξασφάλιση της προνομιακής τους ικανοποίησης έναντι των απαιτήσεων των λοιπών δανειστών, ακόμη και αν οι τελευταίες είναι εμπραγμάτως ασφαλισμένες. Επί τη βάση της εν λόγω ratio του ν. 4364/2016, σκοπίμως η θεσπιζόμενη αναστολή καταστρώθηκε ως μη υποκείμενη σε εξαιρέσεις, καθόσον αν υπήρχε αξιολογική στάθμιση από το νομοθέτη των δικαιωμάτων των εμπραγμάτως ασφαλισμένων πιστωτών ως εχόντων ανάγκη υπέρτερης προστασίας συγκριτικά με τα δικαιώματα των ασφαλισμένων, θα είχε τεθεί ρητή εξαίρεση υπέρ της εν λόγω κατηγορίας πιστωτών, όπως στην πτώχευση, όπου τιαύτη εξαίρεση θεσπίζεται ρητώς δυνάμει του άρθρου 26 ΠτΚ.

Η κατάληψη των εμπραγμάτως ασφαλισμένων πιστωτών, οι οποίοι έχουν εγγράψει βάρος επί εγχώριας περιουσίας της τεθείσας υπό ασφαλιστική εκκαθάριση εταιρείας, από την άνω μη υποκείμενη σε εξαιρέσεις αναστολή επιβεβαιώνεται και a contrario από το γεγονός ότι, σύμφωνα με το άρθρο 247 παρ. 1 του ως άνω νόμου, από τη γενική αναστολή κάθε αναγκαστικής εκτέλεσης, καθώς και των ατομικών διώξεων του άρθρου 239 παρ. 3 και 6, εξαιρούνται οι φορείς εμπραγμάτων δικαιωμάτων επί ευρισκόμενης εκτός της ελληνικής επικράτειας περιουσίας.

Τέλος, από τη συνδυαστική ερμηνεία της γενικής και ανεξαιρέτης αναστολής με τις διατάξεις των άρθρων 111 και 114 παρ. 2 του άνω νόμου και ενόψει της ratio αυτού, συνάγεται ότι η αναστολή και απαγόρευση περιλαμβάνει και την καθ' οιονδήποτε τρόπο διάθεση των δεσμευμένων από σχετική απόφαση της Εποπτικής Αρχής περιουσιακών στοιχείων του ενεργητικού της τεθείσας υπό ασφαλιστική εκκαθάριση επιχείρησης. Επομένως, η καθιερούμενη απαγόρευση είναι γενική και αναφέρεται σε όλα τα παρεχόμενα εκ του νόμου μέσα ικανοποίησης των δανειστών.

Κατόπιν των ανωτέρω, ο Άρειος Πάγος έκρινε ότι πληρούται το σύνολο των στοιχείων του πραγματικού του άρθρου 914 ΑΚ, δεδομένου ότι η είσπραξη εκ του αναιρεσειόντος πιστωτικού ιδρύματος των ενεχυριασμένων επιταγών και η ενσωμάτωση των σχετικών ποσών στην περιουσία του:

α. Είναι παράνομη, καθώς αντίκειται στην άνω αναστολή και απαγόρευση διάθεσης των στοιχείων του ενεργητικού της αναιρεσίβλητης. Η αναιρεσείουσα έπρεπε να ακολουθήσει την προβλεπόμενη από το νόμο διαδικασία, ήτοι να αναγγείλει τις απαιτήσεις της στο διορισθέντα επόπτη.

β. Έλαβε χώρα υπαιτίως, ενόψει της γνώσης της ότι επρόκειτο για δεσμευμένα περιουσιακά στοιχεία, τα οποία είχαν τεθεί σε ασφαλιστική τοποθέτηση.

γ. Προκάλεσε θετική ζημία στην αναιρεσίβλητη, που συνίσταται στην μείωση της περιουσίας της, ισόποση προς το ποσό των επιταγών που εισέπραξε το πιστωτικό ίδρυμα.

δ. Η ως άνω παράνομη και υπαίτια συμπεριφορά συνδέεται αιτιωδώς με την θετική ζημία.

2. Επισημαίνεται ότι για τα ζητήματα ιδιωτικής ασφάλισης από 01.01.2016 εφαρμόζεται ο ν. 4364/2016, με το άρθρο 278 παρ. 1 του οποίου καταργήθηκε το προϋσχύσαν ν.δ. 400/1970 και ορίστηκε ότι οποιαδήποτε αναφορά σε αυτό νοείται εφεξής ως αναφορά στις αντίστοιχες διατάξεις του νέου νόμου. Με το άρθρο 248 παρ. 1 και 2 του άνω νόμου ορίστηκε ότι : «1. Από τις διατάξεις του παρόντος άρθρου διέπονται οι υφιστάμενες κατά την 31.12.2015 ασφαλιστικές εκκαθαρίσεις. 2. Στις εκκαθαρίσεις της παρ. 1 του παρόντος άρθρου έχουν εφαρμογή τα άρθρα 235 παρ.1, 2, 3, 5 και 6, 236 έως 239, 242 παρ.1 και 4, 243 παρ.1, 2 και 4, 244, 245 παρ. 1 και 3, 246 και 247 του παρόντος». Εν προκειμένω, παρότι στην αναιρεσιβαλλόμενη εφετειακή απόφαση εφαρμόστηκε το άνω καταργηθέν περί ιδιωτικής ασφάλισης ν.δ. 400/1970, ενώ η ένδικη ασφαλιστική εκκαθάριση υφίστατο και δεν είχε περατωθεί την 31.12.2015, ο Άρειος Πάγος έκρινε ότι η αναιρεσιβαλλόμενη έχει ορθό (κατά το αποτέλεσμα) διατακτικό και ως εκ τούτου, κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 578 ΚΠολΔ, είναι αβάσιμος ο κατ' άρθρο 559 παρ.1 ΚΠολΔ σχετικός αναιρετικός λόγος του πιστωτικού ιδρύματος.

3. Στο πλαίσιο της ανωτέρω ανάλυσης, ο Άρειος Πάγος προβαίνει στη διάκριση – αντίστιξη των εννόμων συνεπειών που επιφέρει η κατ' άρθρα 38 του ν.δ. 17

Ιουλίου/13 Αυγούστου 1923 "περί ειδικών διατάξεων επί ανωνύμων εταιρειών" και 1251 ΑΚ ενεχυρίαση των τίτλων σε διαταγή με οπισθογράφιση σε σχέση με την κατ' άρθρο 39 παρ.1 του ως άνω ν.δ. ενεχύραση ονομαστικής απαίτησης.

α. Κατά την κρατούσα στη νομολογία άποψη¹, από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων, 35, 36, 39, 44 και 47 του άνω διατάγματος, που διατηρήθηκαν σε ισχύ με το άρθρο 41 ΕισΝΑΚ, και ακολούθως με το άρθρο 52 παρ. 3 ΕισΝΚΠολΔ, προκύπτει ότι ως προς την ενεχυρίαση ονομαστικών χρηματικών ή μη απαιτήσεων του ενεχυραστή κατά τρίτου προς εξασφάλιση απαιτήσεων ανωνύμων εταιρειών από δάνειο ή πίστωση με ανοικτό (αλληλόχρεο) λογαριασμό, το εν λόγω διάταγμα εισάγει εξαιρετικό δίκαιο και ως εκ τούτου, οι περί ενεχύρου διατάξεις του Αστικού Κώδικα εφαρμόζονται μόνον συμπληρωματικώς για ζητήματα μη ρυθμιζόμενα από τις ανωτέρω ειδικές διατάξεις.

Κατά την έννοια των άνω διατάξεων, η γενομένη δυνάμει αυτών ενεχυρίαση απαιτήσεως συνεπάγεται όχι απλή επιβάρυνση αυτής, όπως η συνήθης κατά το κοινό δίκαιο ενεχυρίαση, αλλά την εκ του νόμου εκχώρησή της προς τον ενεχυρούχο πιστωτή, ο οποίος ως ειδικός διάδοχος, γίνεται πραγματικός και μοναδικός δικαιούχος της απαιτήσεως, δικαιούμενος, ως εκ τούτου, να την εισπράξει. Η εκχώρηση συντελείται όταν αντίγραφο της συμβάσεως ενεχυρίασεως επιδίδεται στον τρίτο (οφειλέτη), μετά δε την αναγγελία αποκόπτεται κάθε δεσμός του τρίτου (οφειλέτη) με τον εκχωρητή, ο οποίος αποξενώνεται και δεν μπορεί να αναμιχθεί με οποιονδήποτε τρόπο στην απαίτηση. Αποκλειστικός δικαιούχος είναι πλέον ο εκδοχέας, ενώ το μετά την εξόφλησή της απαιτήσεώς του, προς εξασφάλιση της οποίας συνεστήθη το ενέχυρο, τυχόν υφιστάμενο υπόλοιπο οφείλει να το αποδώσει στον ενεχυραστή. Επομένως, μετά την κατά τα εκτεθέντα, αναγγελία, ο οφειλέτης της ενεχυρασθείσας απαίτησης δεν δικαιούται πλέον να καταβάλει προς εξόφληση αυτής, ούτε στον αρχικό δανειστή (εκχωρητή), ούτε σε άλλα πρόσωπα, τα οποία έλκουν δικαιώματα από έννομη σχέση με τον εν λόγω εκχωρητή, αλλά οφείλει να καταβάλει αποκλειστικώς στον εκδοχέα.

Επί τη βάσει των ανωτέρω, καθιερώνεται είδος καταπιστευτικής – εξασφαλιστικής εκχωρήσεως, με αποτέλεσμα εάν εξοφληθεί πλήρως η απαίτηση προς

¹ ΑΠ 4/2020, ΑΠ 1056/2019, ΑΠ 1028/2018, ΑΠ 1447/2018, ΑΠ 1552/2018, ΑΠ 1616/2018, ΑΠ 422/2018, ΑΠ 1564/2017, ΑΠ 208/2016, ΑΠ 1168/2015, ΑΠ 1065/2009, ΑΠ 512/2008, ΑΠ 1991/2007, ΑΠ 480/2006, ΑΠ 857/2004, Τ.Ν.Π. ΝΟΜΟΣ.

εξασφάλιση της οποίας συνεστήθη το ενέχυρο, ο ενεχυραστής – εκχωρητής έχει δικαίωμα να απαιτήσει την επανεκχώρηση σε αυτόν της ενεχυρασθείσας απαιτήσεως, κατ' ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 1232 ΑΚ, εάν φυσικά και αυτή δεν έχει αποσβεστεί δια εξοφλήσεως. Πρόκειται δηλαδή για μετακλητή εκχώρηση με εξάρτηση της διάρκειας και της ύπαρξης της από την απόσβεση ή μη του ασφαλιζόμενου χρέους. Σε κάθε περίπτωση, εάν οι δηλώσεις των αντισυμβαλλομένων στην σύμβαση ενεχύρασης καταλείπουν αμφιβολίες σχετικά με την έκταση και το είδος της προς τον ενεχυρούχο δανειστή διαθέσεως, δηλαδή αν πρόκειται για την άνω περιορισμένη καταπιστευτική – εξασφαλιστική εκχώρηση ή για μία πλήρη και απεριόριστη αποξένωση του ενεχυράσαντος από την απαίτηση, εφαρμόζονται οι ερμηνευτικοί κανόνες των άρθρων 173 και 200 ΑΚ, κατά τους οποίους αναζητείται εκ του Δικαστηρίου η αληθινή βούληση των συμβαλλομένων χωρίς προσήλωση στις λέξεις και ερμηνεύεται η σύμβαση, όπως απαιτεί η καλή πίστη αφού ληφθούν υπόψη και τα συναλλακτικά ήθη. Παρεκκλίσεις από τον άνω νομικό χαρακτηρισμό της ενεχύρασης ως εξασφαλιστικής εκχώρησης μπορούν να συμφωνηθούν ρητά από τα συμβαλλόμενα μέρη στο πλαίσιο της αρχής της ελευθερίας των συμβάσεων (361 ΑΚ)².

Προκύπτει λοιπόν ότι ονομαστική απαίτηση ενεχυρασθείσα κατά τα άρθρα 35, 36, 39, 44 και 47 του ν.δ. 1923, ανεξαρτήτως του νομικού χαρακτηρισμού της συντελούμενης εκχώρησης ως εξασφαλιστικής ή πλήρους, δεν εμπίπτει στο αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής οιασδήποτε αναστολής ατομικών διώξεων ή απαγόρευσης διάθεσης ισχύουσας υπέρ του ενεχυράσαντος στο πλαίσιο οιασδήποτε διαδικασίας, αφού η άνω απαίτηση αποτελεί πλέον για τον εκχωρητή αλλότρια περιουσία.

β. Σύμφωνα με την απόφαση ΠολΠρωτΑθ 896/2016, την οποία εξεκάλεσε η αναιρεσίβλητη τεθείσα υπό ασφαλιστική εκκαθάριση εταιρεία, η ενεχύραση οιασδήποτε απαίτησης, μεταξύ των οποίων και η απαίτηση που ενσωματώνεται σε τίτλο εις διαταγή, σύμφωνα με το ν.δ. 1923 συνεπάγεται ανεξαιρέτως εκχώρηση αυτής. Συνεπώς, σε επιταγή ενεχυρασθείσα σύμφωνα με το άρθρο 38 του άνω διατάγματος, η ενεχυρούχος δανείστρια τράπεζα καθίσταται από της συστάσεως του ενεχύρου δικαιούχος της απαίτησης που απορρέει από τον τίτλο και δικαιούται να προβεί μόνη

² ΑΠ 744/2017, ΑΠ 1564/2017, ΑΠ 1168/2015, ΑΠ 1883/2014, ΑΠ 1576/2014.

στην εισπραξη ολόκληρης της απαίτησης, υποχρεούμενη μόνο μετά την πλήρη ικανοποίησή της να αποδώσει το τυχόν υπόλοιπο στον ενεχυραστή οφειλέτη.

γ. Με το άρθρο 38 του ν.δ. 1923 είχε θεσπισθεί η ενεχύραση των τίτλων σε διαταγή με οπισθογράφηση και παράδοση, ως ειδικός τρόπος ενεχυράσεως για την εξασφάλιση των απαιτήσεων των εταιρειών που υπάγονται στο υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής του διατάγματος. Ο Αστικός Κώδικας, δυνάμει του άρθρου 1251 ΑΚ, γενίκευσε την ενεχυρίαση δια οπισθογραφήσεως στο σύνολο των δανειστών που επιθυμούν να λάβουν ενέχυρο σε τίτλο εις διαταγή. Την εν λόγω γενίκευση επέβαλε η ανάγκη των συναλλαγών, ώστε να δημιουργηθεί απλούστερος τρόπος ενεχυράσεως απαίτησης που ενσωματώνεται σε τίτλο σε διαταγή, από τους προβλεπόμενους από τα άρθρα 1247, 1248 ΑΚ, τα οποία θέτουν ως συστατικό τύπο την κατάρτιση της ενεχυριακής συμβάσεως με έγγραφο συμβολαιογραφικό ή ιδιωτικό με βέβαιη χρονολογία, επί πλέον δε, επί συστάσεως ενέχυρου σε απαίτηση, απαιτείται ο ενεχυραστής να γνωστοποιήσει την ενεχύραση στον οφειλέτη. Φυσικά, η διάταξη του άρθρου 1251 ΑΚ δεν αποκλείει την ενεχύραση των τίτλων σε διαταγή σύμφωνα με τον κοινό τύπο της ενεχυράσεως απαίτησεως των άρθρων 1247, 1248 ΑΚ. Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 1255 περ. α' ΑΚ, αν αντικείμενο του ενέχυρου είναι τίτλος σε διαταγή ο ενεχυρούχος δανειστής έχει δικαίωμα να εισπράξει μόνος και αν ακόμη δεν έληξε το ασφαλιζόμενο χρέος.

Από τον συνδυασμό των άνω διατάξεων, κατά την μάλλον κρατούσα στην νομολογία και στη θεωρία άποψη³, προκύπτει ότι με την ενεχυρική οπισθογράφηση όλων των τίτλων σε διαταγή, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και η επιταγή (στον περί επιταγής Ν. 5960/1933 δεν ορίζεται τίποτε σχετικώς με την ενεχύραση), ο ενεχυρούχος δανειστής – κομιστής του τίτλου αποκτά ενέχυρο στον ίδιο τον τίτλο και στην απαίτηση που ενσωματώνεται σε αυτόν, ο δε ενεχυραστής οπισθογράφος, καίτοι μη κάτοχος, παραμένει κύριος του τίτλου και ουσιαστικός δικαιούχος της απαίτησεως από αυτόν. Με άλλα λόγια, ο εμπραγμάτως ασφαλισμένος πιστωτής αποκτά με την οπισθογράφηση αυτοτελή και ανεξάρτητη νομική θέση έναντι του οπισθογράφου και ασκεί με βάση το ενέχυρο το δικαίωμα εισπράξεως του τίτλου ιδίω ονόματι.

³ ΑΠ 343/2013, ΑΠ 440/2012 Τ.Ν.Π. ΝΟΜΟΣ, Παναγιώτης Κ. Μάζης, Εμπράγματη Εξασφάλιση Τραπεζών και Ανωνύμων Εταιρειών, 1993, σελ. 410, στ. 470, Νικόλαος Κ. Ρόκας, Αξιόγραφα, 2012, σελ. 95 – 96.

Στην εν λόγω άποψη συγκλίνει η σχολιαζόμενη απόφαση, σύμφωνα με την οποία, στην περίπτωση ενεχύρασης τίτλων σε διαταγή δεν συντελείται εκχώρηση από το νόμο των σχετικών απαιτήσεων του οφειλέτη προς τον ενεχυρούχο δανειστή, όπως προβλέπεται από την ειδικότερη ρύθμιση του άρθρου 39 του ν.δ. 1923, δεδομένου ότι αυτή επέρχεται μόνο εφόσον η ενεχυριζόμενη απαίτηση είναι ονομαστική. Συνάγεται λοιπόν, ότι όταν λάβει χώρα ενεχυρίαση απαιτήσεων από επιταγές τρίτων κατά τις σχετικές διατάξεις του προαναφερόμενου ν.δ. και του ΑΚ, τα σχετικά αξιόγραφα και οι απαιτήσεις που ενσωματώνονται σε αυτά παραμένουν στην περιουσία του ενεχυραστή οφειλέτη. Έτσι, σε περίπτωση μεταγενέστερης ανάκλησης της άδειας λειτουργίας ασφαλιστικής επιχείρησης και θέσης αυτής υπό ασφαλιστική εκκαθάριση, οι ενεχυρασθείσες απ' αυτήν σε προγενέστερο χρόνο απαιτήσεις από επιταγές δεν μπορούν να θεωρηθούν ως "ελεύθερη" περιουσία της υπό εκκαθάριση ασφαλιστικής επιχείρησης ούτε, πολλώ μάλλον, ως αλλότρια – μεταβιβασθείσα περιουσία και ως εκ τούτου, υπόκεινται στην κατ' άρθρα 111, 114 παρ. 2, 239 παρ. 3 και 6, 240, 241 και 247 παρ. 1 και 2 του περί ιδιωτικής ασφάλισης ν. 4364/2016 γενική και μη υποκείμενη σε εξαιρέσεις αναστολή ατομικών διώξεων – απαγόρευση διάθεσης.

δ. Κατ' άλλη διατύπωση της νομολογίας, γίνεται γενικώς και αδιακρίτως λόγος για μεταβίβαση της απαίτησης που απορρέει από τον τίτλο εις διαταγή λόγω ενεχύρου⁴, φράση, η οποία φαίνεται να αποδέχεται την έστω εξασφαλιστική μεταβίβαση της απαίτησης εκ του τίτλου στον ενεχυρούχο δανειστή. Το άνω συμπέρασμα φαίνεται να ερείδεται και στη διάταξη του άρθρου 44 του ν.δ., 1923, στην οποία ορίζεται ότι αν αντικείμενο της ενεχυρίασεως είναι απαίτηση, η πιστώτρια δικαιούται να εισπράξει την απαίτηση ως εκδοχέας, το δε μετά την εξόφληση υπόλοιπο αποδίδει στον οφειλέτη⁵.

ε. Κατά την γνώμη μου, η γραμματική και τελολογική ερμηνεία των διατάξεων των άρθρων 35, 36, 38, 39, 44 και 47 του ν.δ. 1923, 1251 και 1255 ΑΚ περί ενεχύρασης ονομαστικών απαιτήσεων και απαιτήσεων που ενσωματώνονται σε τίτλους εις διαταγή είναι σαφής. Η περιοριστική αναφορά του άρθρου 39 του διατάγματος σε επέλευση της έννομης συνέπειας της εκχώρησης, εξασφαλιστικής ή πλήρους ανάλογα με την βούληση των αντισυμβαλλομένων, μόνο στην περίπτωση της ενεχύρασης ονομαστικών απαιτήσεων, δεν αφήνει περιθώριο ανάλογης εφαρμογής της μετάθεσης

⁴ Ενδεικτικά, ΑΠ 1841/2011, ΑΠ 210/2008 (ΠΟΙΝ), ΑΠ 24/2007, ΑΠ 25/2007, ΑΠ 29/2007, ΕφΑθ 4038/2008 Τ.Ν.Π. ΝΟΜΟΣ.

⁵ ΑΠ 1453/2007 Τ.Ν.Π. ΝΟΜΟΣ.

της ενεχυρασθείσας απαίτησης στην περιουσία του ενεχυρούχου δανειστή και στην περίπτωση της κατ' άρθρο 38 ενεχύρασης τίτλου σε διαταγή. Η εν λόγω διαφοροποίηση των εννόμων συνεπειών της ενεχύρασης, ανάλογα με τον νομικό χαρακτηρισμό του αντικειμένου του ενεχύρου, έχει ως ratio την ασφάλεια δικαίου που εδραιώνει ο ονομαστικός χαρακτήρας μίας απαίτησης, καθόσον τα υποκειμενικά όρια της έννομης σχέσης από την οποία αυτή απορρέει είναι σαφώς καθορισμένα, με αποτέλεσμα να είναι και επακριβώς προσδιορισμένα και τα υποκειμενικά όρια της επερχόμενης δια της ενεχύρασης εκχώρησης. Αντιθέτως, η φύση του τίτλου σε διαταγή ως αξιογράφου που ενσωματώνει απαίτηση με ευκόλως μεταβαλλόμενα δια οπισθογραφήσεως υποκειμενικά όρια, αποτέλεσε κριτήριο για την μη σύνδεση της ενεχυρικής οπισθογράφησης με την έννομη συνέπεια της μεταβίβασης του τίτλου και της ενεχυραζόμενης απαίτησης στην περιουσία του ενεχυρούχου δανειστή.

Περαιτέρω, δυνάμει της ενεχύρασης τίτλου σε διαταγή, όπως ήδη εκτέθηκε, γεννάται αυτοτελές δικαίωμα του ενεχυρούχου δανειστή εκ του τίτλου⁶, προς είσπραξη της ενεχυρασθείσας απαίτησης, καθόσον η τελολογία της αξιογραφικής ενσωμάτωσης απαιτήσεων έγκειται στην ελεύθερη και ταχεία κυκλοφορία αυτών προς το σκοπό της διευκόλυνσης και ενίσχυσης των εμπορικών συναλλαγών. Αντιθέτως, δια της ενεχύρασης ονομαστικής απαίτησης εκχωρείται στον ενεχυρούχου δανειστή αυτούσιο το δικαίωμα του ενεχυράσαντος, καθόσον πρόκειται για μία γνήσια μορφή ειδικής διαδοχής. Αυτή καθ' εαυτή λοιπόν η νομική φύση των δικαιωμάτων που γεννά η ενεχύραση ονομαστικής απαίτησης σε σύγκριση με την ενεχύραση τίτλου σε διαταγή, εμποδίζει την ταύτιση των εννόμων συνεπειών που επέρχονται δια των εν λόγω ίδιων κατ' είδος αλλά διάφορων σε εύρος εμπράγματων ασφαλειών.

Ευάγγελος Αγάτσας
Μ.Δ.Ε Πολιτικής Δικονομίας
Δικηγόρος Αθηνών

⁶ ΑΠ 343/2013, ΑΠ 440/2012 Τ.Ν.Π. ΝΟΜΟΣ, Παναγιώτης Κ. Μάζης, Εμπράγματη Εξασφάλιση Τραπεζών και Ανωνύμων Εταιρειών, 1993, σελ. 410, στ. 470, Νικόλαος Κ. Ρόκας, Αξιόγραφα, 2012, σελ. 95 – 96.

Σχόλιο II

1. Ως προς το ζήτημα ειδικά της αναγκαστικής κατάσχεσης στα χέρια τρίτου, στην οποία αναφέρεται η παρ. 6 του άρθρου 239 ν. 4364/2016⁷, επισημαίνεται ο προβληματισμός αναφορικά με το τραπεζικό ενέχυρο απαιτήσεων στην παρ. 3 της μελέτης “*Ζητήματα ουσιαστικού και δικονομικού δικαίου από την κατάσχεση απαιτήσεων στα χέρια τρίτου*”, που έχει δημοσιευθεί σε τούτο το περιοδικό⁸ και όπου προς αποφυγή επαναλήψεων παραπέμπω.

2. Με αφορμή τη σκέψη στις αιτιολογίες της δημοσιευόμενης απόφασης, για τη διάταξη του άρθρου 247.1 ν. 4364/2016, ότι «*η διατύπωση και το νόημα της εν λόγω διάταξης είναι τόσο σαφής, ώστε ουδεμία ανάγκη ερμηνείας αυτής παρίσταται*», ως επισημανθεί ότι η εκφορά της κρίσεως περί σαφήνειας της εφαρμοζόμενης διάταξης είναι ήδη αποτέλεσμα γραμματικής ερμηνείας. Η ερμηνεία δηλαδή του νόμου (και των δικαιοπραξιών κατά το άρθρο 200 ΑΚ) περιλαμβάνει επίσης τη λεγόμενη γραμματική ερμηνεία –ξεκινώντας μάλιστα πάντα από αυτήν– συνιστάμενη στην διερεύνηση αν για την κατανόηση του εφαρμοστέου κανόνα δικαίου αρκεί ή όχι η διατύπωσή του (το λεγόμενο «γράμμα» του νόμου)⁹.

Η διέλευση της ερμηνείας από στάδια επόμενα της γραμματικής ερμηνείας προϋποθέτει την δι’ αυτής (της γραμματικής ερμηνείας δηλαδή) διαπίστωση ασάφειας στη διατύπωση του κανόνα δικαίου που καθιστά για την κατανόησή του αναγκαία την προσφυγή και σε περαιτέρω μεθόδους ερμηνείας (ιστορική, τελολογική, συστηματική κλπ) ή σε ερμηνευτικά επιχειρήματα (αντιδιαστολή, κατά μείζονα λόγο, εις άτοπον απαγωγή κλπ), ενώ στην αντίθετη περίπτωση που δεν προκύπτει ασάφεια από τη διατύπωση του εφαρμοστέου κανόνα δικαίου, η ερμηνεία εξαντλείται στο πρώτο στάδιο, της γραμματικής δηλαδή ερμηνείας.

Εν προκειμένω λοιπόν, με τη διαπίστωση ότι «*η διατύπωση και το νόημα της διάταξης είναι σαφής*», ήδη προέβη σε γραμματική ερμηνεία η δημοσιευόμενη

⁷ Η διάταξη αυτή ορίζει ότι «*Κατάσχεση ή δέσμευση περιουσιακών στοιχείων της ασφαλιστικής επιχείρησης στα χέρια της ίδιας ή τρίτου δεν επιτρέπεται κατά το χρονικό διάστημα που η ασφαλιστική επιχείρηση βρίσκεται σε ασφαλιστική εκκαθάριση*»

⁸ Digesta 2014: <http://www.digestaonline.gr/pdfs/Digesta%202014/3.pdf>

⁹ Διεξοδικότερα για την ερμηνεία των κανόνων δικαίου και των συμβάσεων βλ. Digesta 2019: <http://www.digestaonline.gr/pdfs/Digesta%202019/panag2019.pdf> (ιδίως στην παράγρ. 4.3), όπου και σχετικές παραπομπές σε νομολογία – βιβλιογραφία.

απόφαση, ώστε αυτό που πραγματικά (μπορεί να) εννοεί είναι ότι ουδεμία ανάγκη περαιτέρω ερμηνείας παρίσταται (πέραν δηλαδή της γραμματικής τοιαύτης), κάτι που φαίνεται να ισχύει και σε όλες τις περιπτώσεις της συνήθους διατύπωσης δικαστικών αποφάσεων μετά την παράθεση νομοθετικών διατάξεων, ότι εξ αυτών «σαφώς προκύπτει» το νόημα που ακολούθως διατυπώνουν στις αιτιολογίες τους.

Κωνσταντίνος Δ. Παναγόπουλος